

reken kamer

WEST-BRABANT

Onderzoek naar de doorwerking van rekenkameronderzoeken gemeente Bergen op Zoom

Eindrapportage

Datum: december 2020

Postbus 500
4700 KA Roosendaal
www.rekenkamerwestbrabant.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Aanleiding tot het onderzoek	1
Doel van het onderzoek naar doorwerking	1
Centrale onderzoeksvraag	1
1. Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel	2
1.3 Afbakening	2
1.4 Onderzoeksvraag.....	2
1.5 Specifieke aandachtspunten gemeenteraad	3
1.6 Analyse kader	3
1.7 Kwaliteitscriteria Rekenkamer West-Brabant.....	4
1.8 Onderzoeksopzet.....	4
1.9 Methode van onderzoek.....	5
1.10 Communicatie	5
1.11 Rapportage	5
1.12 Leeswijzer	5
2. Aanleiding voor de rekenkameronderzoeken en het wel/niet overnemen van aanbevelingen	6
2.1 Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?	6
2.2 Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?.....	7
2.3 Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad niet overgenomen en waarom niet?	10
3. Uitvoering en Doorwerking	11
3.1 Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?	11
3.2 Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W niet opgevolgd en waarom niet?	17
4. Monitoring en aantoonbare effecten c.q. verbeteringen	19
4.1 Op welke wijze is de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?	19
4.2 Welke factoren, die de doorwerking van rekenkameronderzoek beïnvloeden, hebben een rol gespeeld?.....	20

5. Conclusies en aanbevelingen	27
5.1 Conclusies.....	27
5.2 Aanbevelingen	29
6. Reactie college op conceptrapport	30
7. Nawoord	31
Bijlagen	32
Bijlage 1 Analyse kader	34
Bijlage 2 Factoren die van invloed zijn op doorwerking	36
Bijlage 3 Digitale vragenlijst	38
Bijlage 4 Bestudeerde documenten	46

Colofon

Rekenkamer West-Brabant in samenwerking met BMC.

Samenvatting

Aanleiding tot het onderzoek

De Rekenkamer West-Brabant voert, zoals vastgelegd in het convenant 2017-2020, ieder jaar een onderzoek uit binnen de deelnemende gemeenten. De Rekenkamer onderzoekt, binnen het gekozen thema, of het beleid van de gemeente doelmatig, doeltreffend en/of rechtmatig is. De eindrapportage hiervan bevat conclusies en aanbevelingen en een reactie van het College van burgemeester en wethouders in hoeverre zij deze conclusies en aanbevelingen overneemt.

Doel van het onderzoek naar doorwerking

Het doel van het onderzoek naar de 'doorwerking van rekenkameronderzoeken' is vast te stellen of de aanbevelingen uit de rekenkameronderzoeken daadwerkelijk het afgesproken vervolg hebben gekregen, inzicht te bieden in verklaringen voor eventuele afwijkingen en de gemeenteraad plus- en leerpunten mee te geven bij toekomstig rekenkameronderzoek.

Centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt:

In hoeverre werken de aanbevelingen van de Rekenkamer door in het gemeentelijk beleid en wat zijn hierbij relevante factoren die van invloed kunnen zijn op (de mate van) doorwerking?

Conclusies

Vanuit het onderzoek hebben wij de volgende conclusies getrokken. In hoofdstuk 5 van dit rapport zijn de conclusies verder uiteengezet.

1. De keuze van een onderwerp voor onderzoek wordt bepaald door de voorkeur van de fracties in de gemeenteraad. Er is hierbij sprake van urgentie, politieke voorkeur of van actualiteit. Aansluiting op de beleidscyclus vindt nog onvoldoende plaats.
2. Aanbevelingen worden over het algemeen overgenomen door de raad en het college.
3. De aanbevelingen worden overwegend opgevolgd, maar de uitvoering gebeurt niet volgens een systematisch proces.
4. Er is geen vaste systematiek van monitoren en verantwoorden richting het college en vervolgens naar de raad.
5. De factoren 'kwaliteit van het onderzoek' en 'omgevingsfactoren (aanwezigheid koepelnotitie)' hebben de grootste impact op de doorwerking gehad.
6. De raad stuurt niet actief op de verdere opvolging.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies doet de Rekenkamer West-Brabant de volgende aanbevelingen. Hierbij is onderscheid gemaakt naar aanbevelingen gericht aan de raad van Bergen op Zoom en aan het college van B en W. In hoofdstuk 5 van dit rapport zijn de aanbevelingen verder uiteengezet.

Aanbevelingen aan de raad van Bergen op Zoom

1. Versterk het belang van rekenkameronderzoek.
2. Versterk de adviserende rol van de griffier.
3. Sluit aan bij de beleidscyclus.

Aanbeveling aan het college van B en W van de gemeente Bergen op Zoom

4. Verbeter de monitoring van opvolging van de aanbevelingen.

1. Inleiding

Rekenkameronderzoek is een belangrijk instrument voor raden om invulling te geven aan hun kaderstellende en controlerende rol. Het adequaat inzetten van dit instrument kan van substantiële waarde zijn voor raden. Rekenkameronderzoek toetst de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid en geeft handvatten, niet alleen aan raadsleden, maar ook aan het college van B en W en de ambtelijke organisatie, om (bij) te sturen, te verbeteren en te leren. Een belangrijk element van rekenkameronderzoek is doorwerking.

1.1 Aanleiding

De Rekenkamer West-Brabant voert, zoals vastgelegd in het convenant 2017-2020, ieder jaar onderzoeken uit binnen de deelnemende gemeenten. De raad van Bergen op Zoom heeft hierbij gekozen voor het onderwerp 'Doorwerking van rekenkameronderzoeken'.

1.2 Doel

Het doel van het onderzoek naar de 'doorwerking van rekenkameronderzoeken' is: vaststellen of de aanbevelingen uit de rekenkameronderzoeken daadwerkelijk het afgesproken vervolg hebben gekregen, inzicht bieden in verklaringen voor eventuele afwijkingen en de gemeenteraad plus- en leerpunten meegeven bij toekomstig rekenkameronderzoek.

1.3 Afbakening

Het onderzoek richt zich op de periode 2014-2018. Uit deze periode is een representatieve selectie gemaakt van een vijftal onderzoeken:

1. Onderzoek naar risicomangement (juni 2014)¹
2. Onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid ICT-beleid gemeente Bergen op Zoom (september 2015)²
3. Onderzoek naar langer zelfstandig wonen voor ouderen (maart 2017)³
4. Onderzoek naar lokaal gezondheidsbeleid (november 2017)⁴
5. Onderzoek naar duurzaamheidsbeleid (oktober 2018)⁵

Voor de selectie van deze onderzoeken zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Datum van publicatie – er dient een voldoende spreiding over de tijd van de onderzoeken te zijn.
- Spreiding over verschillende domeinen.
- Eén of meer onderzoeken die bij de gemeenten Roosendaal en Bergen op Zoom gelijktijdig zijn uitgevoerd.

1.4 Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt:

In hoeverre werken de aanbevelingen van de rekenkameronderzoeken door (in het gemeentelijk beleid) en wat zijn hierbij relevante factoren die van invloed kunnen zijn op (de mate van) doorwerking?

Deze centrale vraagstelling is uitgewerkt in acht deelvragen:

1. Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?
2. Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?

¹ Rekenkamer West-Brabant, 2014, *Risicomangement Gemeente Bergen op Zoom*, juni 2014, gemeente Bergen op Zoom, p. 1-73.

² Rekenkamer West-Brabant, 2015, *Doelmatigheid en doeltreffendheid ICT-beleid gemeente Bergen op Zoom*, september 2015, gemeente Bergen op Zoom, p. 1-49.

³ Rekenkamer West-Brabant, 2017, *Langer zelfstandig wonen voor ouderen Gemeente Bergen op Zoom*, maart 2017, gemeente Bergen op Zoom, p. 1-81.

⁴ Rekenkamer West-Brabant, 2017, *Lokaal gezondheidsbeleid Bergen op Zoom*, november 2017, gemeente Bergen op Zoom, p. 1-81.

⁵ Rekenkamer West-Brabant, 2018, *Duurzaamheidsbeleid gemeente Bergen op Zoom*, oktober 2018, gemeente Bergen op Zoom, p. 1-81.

3. Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad niet overgenomen en waarom niet?
4. Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?
5. Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W niet opgevolgd en waarom niet?
6. Op welke wijze is de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?
7. Welke factoren die de doorwerking van rekenkameronderzoek beïnvloeden hebben een rol gespeeld?
8. Welke verbeteringen zijn er mogelijk om doorwerking te bevorderen?

1.5 Specifieke aandachtspunten gemeenteraad

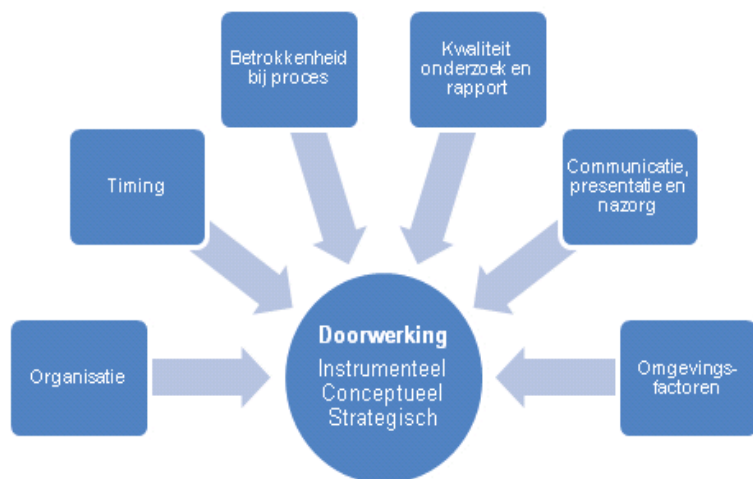
Tijdens een bijeenkomst op 1 oktober 2019 is door raadsleden aandacht gevraagd voor:

- De afstemming en communicatie met de gemeenteraad door de Rekenkamer en het college van B en W (dit is beschreven in paragraaf 2.1 en paragraaf 4.1);
- De doorlooptijd van de onderzoeken; dit onderwerp is behandeld in paragraaf 4.1;
- De formulering van de aanbevelingen en de vertaalslag door de gemeenteraad en het college van B en W (dit staat in de paragrafen 2.2, 2.3, 3.1 en 3.2);
- Het daadwerkelijke effect van de uitwerkingen van de onderzoeken (dit onderwerp is beschreven in de paragrafen 3.1, 3.2 en 4.2).

1.6 Analyse kader

Voor de beoordeling van de uitkomsten van het onderzoek zijn normen en indicatoren vastgesteld en opgenomen in een analysekader. Dit kader is opgenomen als bijlage 1.

De doorwerking van rekenkameronderzoek wordt door verschillende factoren beïnvloed. Figuur 1 maakt dit schematisch inzichtelijk. In bijlage 2 is een omschrijving van deze factoren opgenomen. Bij onderzoeksvraag 7 wordt ingegaan op deze factoren per onderzocht rekenkameronderzoek.

Figuur 1: Factoren die de doorwerking van rekenkameronderzoek beïnvloeden⁶

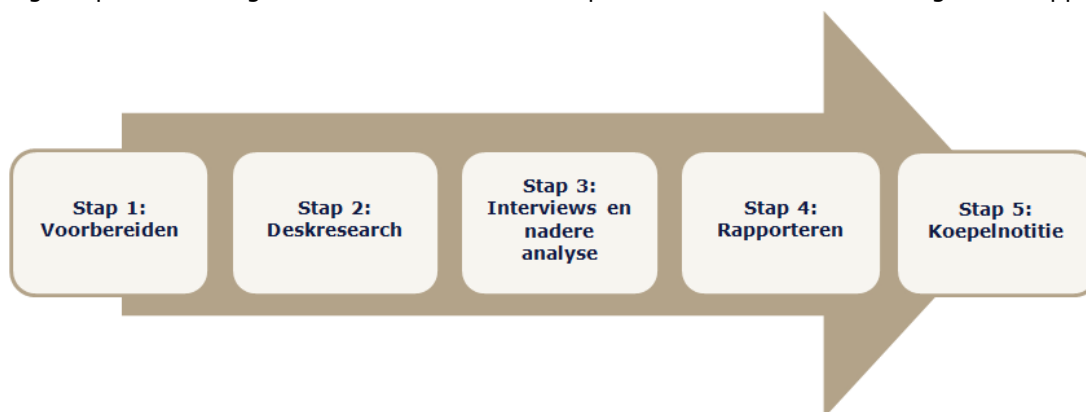
⁶ Bron: <https://wiki.nvrr.nl/doorwerking>

1.7 Kwaliteitscriteria Rekenkamer West-Brabant

De Rekenkamer West-Brabant hanteert voor het doen van onderzoek een onderzoeksprotocol⁷. Voor zover relevant voor dit onderzoek is getoetst aan de hierin opgenomen criteria voor de selectie van onderzoeken en de kwaliteitseisen die aan rekenkameronderzoek worden gesteld.

1.8 Onderzoekopzet

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode januari 2020 tot en met mei 2020 bij de gemeente Bergen op Zoom. De gehanteerde onderzoeksopzet kent schematisch de volgende stappen:

Figuur 2: Schematische weergave van het stappenplan

De analyse van het onderzoek is inhoudelijk conform onderstaand schema opgebouwd:

Input	Analyse	Bevindingen aan de hand van de deelvragen	Resultaten
Documenten (zie bijlage 4)	Nadere analyse aan de hand van de onderzoeksvragen	Bevindingen ten aanzien van de aanleiding van de rekenkameronderzoeken en het wel of niet overnemen van aanbevelingen (onderzoeksvragen 1, 2 en 3)	Conclusies ten aanzien van de centrale onderzoeksvraag (Deel I van het rapport)
Interviews Digitale vragenlijst (zie bijlage 3)		Bevindingen ten aanzien van de uitvoering en doorwerking (onderzoeksvragen 4 en 5)	Conclusies per onderzoeksdeelvraag (Deel I van het rapport)
Analysekader - Indicatoren per soort doorwerking (bijlage 1)		Bevindingen ten aanzien van monitoring en aantoonbare effecten c.q. verbeteringen (onderzoeksvragen 6, 7 en 8)	Aanbevelingen voor de gemeente (Deel I van het rapport)

Figuur 3: Schematische weergave van de opbouw van de analyse van het onderzoek

⁷ <https://www.rekenkamerwestbrabant.nl/docs/alg/rkwb-alg-03-ondrzkprot.pdf>

1.9 Methode van onderzoek

De volgende methodologie is gehanteerd voor de uitvoering van het onderzoek naar de doorwerking van rekenkameronderzoek (zie ook figuur 3).

- **Documentenanalyse** – De rekenkameronderzoeken, relevante beleidsdocumenten, relevante uitvoeringsprogramma's, raadsverslagen (zie bijlage 4) zijn bestudeerd. Op basis daarvan zijn eerste bevindingen geformuleerd.
- **Analysekader** – De eerste bevindingen zijn afgezet tegen het analysekader (zie bijlage 1). Op basis daarvan zijn verwonderpunten (afwijkingen van het analysekader) opgesteld. Deze zijn vertaald naar interviewvragen. De interviewvragen zijn vervolgens geclusterd naar de betrokkenheid van de geïnterviewden bij de onderzoeken.
- **Interviews** – Voor het onderzoek zijn semigestructureerde interviews gehouden met functionarissen en bestuurders van de gemeente Bergen op Zoom. In deze gesprekken is ingegaan op de verwonderpunten (zie basis voor de interviewvragen). Van de gesprekken zijn gespreksverslagen gemaakt, die voor eventueel commentaar zijn aangeboden aan de geïnterviewden.
- **Digitale vragenlijst** – Door de coronacrisis heeft geen persoonlijk gesprek kunnen plaatsvinden met raadsleden van de gemeente Bergen op Zoom. Er is daarom gekozen om een digitale vragenlijst uit te zetten onder de raadsleden (zie bijlage 3). De basis voor de gestelde vragen vormen de eerdergenoemde verwonderpunten. Uiteindelijk hebben, na een reminder, vijf raadsleden de digitale vragenlijst ingevuld. De uitkomsten van de digitale vragenlijst zijn vervolgens gebruikt om de bevindingen in te kleuren.
- **Bevindingen** – De eerste bevindingen zijn aangevuld met de bevindingen vanuit de interviews en de digitale vragenlijst. Deze bevindingen zijn weer afgezet tegen het analysekader en op basis daarvan zijn constateringingen gedaan. Deze zijn in de volgende hoofdstukken expliciet (*cursief*) weergegeven.

1.10 Communicatie

Voorafgaand aan de start van het onderzoek is in januari 2020 aan de gemeente Bergen op Zoom een plan van aanpak verstrekt met informatie over de achtergrond van het onderzoek en de aanpak. De leden van de raad zijn in januari 2020 geïnformeerd middels een nieuwsbulletin.

1.11 Rapportage

De Nota van Bevindingen is voor ambtelijk wederhoor (toets op feitelijke juistheden) voorgelegd aan de ambtelijke organisatie van de gemeente Bergen op Zoom. Op basis van de uitkomsten is de rapportage op relevante onderdelen aangepast en – voorzien van conclusies en aanbevelingen - aangeboden voor bestuurlijk wederhoor aan het college van B en W van de gemeente Bergen op Zoom. Nadat de rapportage is vastgesteld zal deze ter behandeling worden aangeboden aan de raad van de gemeente Bergen op Zoom.

1.12 Leeswijzer

Hierna presenteren de onderzoekers in een schema de feitelijke bevindingen per onderzoek. Vervolgens benoemen zij hun bevindingen en constateringingen. Dit laatste geven ze door middel van *cursieve* alinea's weer. Onderzoeksvraag 8 is beantwoord in het hoofdstuk met de conclusies en aanbevelingen.

Per onderwerp kijken de onderzoekers steeds naar de vijf rekenkameronderzoeken.

De hoofdstukindeling van het rapport is ingericht langs de volgende onderwerpen:

- Aanleiding van de rekenkameronderzoeken en het wel of niet overnemen van aanbevelingen (onderzoeksvragen 1, 2 en 3).
- Uitvoering en doorwerking (onderzoeksvragen 4 en 5).
- Monitoring en aantoonbare effecten c.q. verbeteringen (onderzoeksvragen 6, 7 en 8).

2. Aanleiding voor de rekenkameronderzoeken en het wel/niet overnemen van aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van de vijf rekenkameronderzoeken beschreven en in hoeverre de gedane aanbevelingen door de gemeenteraad zijn overgenomen. De volgende onderzoeksvragen worden in dit hoofdstuk behandeld.

1. Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?
2. Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?
3. Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad niet overgenomen en waarom niet?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn de indicatoren van het analysekader leidend geweest.

In het onderzoeksprotocol is weergegeven hoe de keuze van een onderwerp bij de Rekenkamer West-Brabant tot stand komt. Er wordt hierbij begonnen met een inventarisatie. De inventarisatie is een verzameling van onderwerpen die door de Rekenkamercommissie zijn aangedragen (op grond van monitoring of als uitvloeisel van eerdere onderzoeken) of die zijn gesuggereerd door vertegenwoordigers of bestuurders van gemeentelijke organen (raad, college, burgemeester,) en burgers en belangengroeperingen. De door hen ingediende verzoeken worden betrokken bij de afwegingen die de Rekenkamercommissie maakt bij de samenstelling van het onderzoeksprogramma. Het onderzoeksprogramma maakt onderdeel van het jaarplan van de Rekenkamer. Dit jaarplan wordt voorgelegd aan de gemeenteraden.

2.1 Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?

Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Indicatoren analysekader <ul style="list-style-type: none"> • Actualiteit • Politieke relevantie • Gedragen door raadsleden • Voldoen aan criteria Rekenkamer 	
Risicomanagement (2014)	<p>De keuze voor dit onderwerp was door de auditcommissie in een gesprek met de Rekenkamer aangegeven (voldaan aan criteria Rekenkamer). Hierdoor is er sprake van politieke relevantie en is het gedragen door de raadsleden. De specifieke aanleiding hebben wij niet kunnen achterhalen.</p> <p>Doel: Beleid rondom risicomanagement van de gemeente in kaart te brengen, waarbij niet alleen een retrospectief beeld werd geschetst maar ook praktische en bruikbare toekomstgerichte aanbevelingen te doen. Er is daarom voor een normenkader gekozen dat gericht is op modern risicomanagement: het bereiken van (gemeentelijke) doelen en het managen van risico's die dat in de weg staan.</p>
ICT-beleid (2015)	<p>Er zijn vier argumenten aangegeven waarom voor dit onderwerp is gekozen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ICT wordt inmiddels gezien als een cruciaal bedrijfsmiddel en kent steeds meer aspecten die in wet- en regelgeving zijn vervat en die eisen stellen aan de gemeenten. • In de afgelopen jaren hebben overheden, waaronder gemeenten, flink geïnvesteerd in ICT. • Met het oog op het toegenomen strategisch belang van het ICT-beleid is in het normenkader bij dit onderzoek als uitgangspunt gesteld dat de gemeenteraad het strategisch beleid vaststelt, en het college vervolgens zorg draagt voor de realisatie daarvan op tactisch en operationeel niveau. • Daarnaast is medio 2014 het eindrapport verschenen van de parlementaire onderzoekscommissie ICT onder leiding van de heer Elias. De commissie stelt hierin vast dat de (rijks)overheid niet goed in control is op de doelmatigheid en doeltreffendheid van ICT-investeringen en doet verregaande aanbevelingen rond de sanctionering van ICT-initiatieven, de aansturing van projecten en de rol van de politiek bij het onderwerp ICT. <p>De insteek van dit onderzoek is vooral gebeurd vanuit de actualiteit. Het onderwerp voldeed aan de criteria van de Rekenkamercommissie.</p> <p>Doel: inzicht bieden in de mate van doeltreffendheid en doelmatigheid van het ICT-beleid</p>
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	<p>De keuze voor dit onderwerp is ingegeven door demografische ontwikkelingen (vergrijzing) en veranderingen in het overheidsbeleid (extramuralisering), decentralisatie verantwoordelijkheden in het sociaal domein naar gemeenten), waarbij het beleid voor ouderenhuisvesting in belang toeneemt (actualiteit). De Rekenkamer heeft dit onderwerp aangedragen (voldoen aan criteria Rekenkamer), waarop de gemeenten Roosendaal en Geertruidenberg dit een interessant onderwerp vonden (politieke relevantie en gedragen door raadsleden).</p> <p>Doel: inzicht bieden in hoeverre het beleid omtrent ouderenhuisvesting doeltreffend, doelmatig en actueel is.</p>

Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Lokaal Gezondheidsbeleid (2017)	De Rekenkamer wilde de voorbereiding van het nieuw te vormen beleid ondersteunen door een evaluatie van het beleid in de voorafgaande periode, en heeft daarom bij de voorbereiding van het jaarplan 2017 het onderwerp 'Gezondheidsbeleid' voorgesteld als relevant onderzoeksthema. In reactie daarop heeft de gemeenteraad van de gemeente Bergen op Zoom de interesse voor dit onderwerp kenbaar gemaakt en is dit dan ook in het onderzoeksprogramma opgenomen. Op 19 februari 2017 zijn de raadsleden tijdens een startgesprek in de gelegenheid gesteld hun vragen en aandachtspunten bij het onderzoek aan te geven. Het onderzoek sloot daarom aan op de actualiteit, kent politieke relevantie en is gedragen door de raadsleden. Het onderwerp voldeed aan de criteria van de Rekenkamercommissie. Doel: Inzicht bieden in de mate van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gezondheidsbeleid.
Duurzaamheidsbeleid (2018)	De raad heeft zich uitgesproken te streven naar een klimaatneutraal Bergen op Zoom in 2015. In een voorbereidend gesprek met de Rekenkamer gaven de raadsleden aan dat het onderzoek zich zou moeten richten op beleidsvorming, begripsvorming, beleidsuitvoering, belemmeringen, samenwerking en de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid. Het onderwerp kent een hoge mate van actualiteit en daarmee politieke relevantie. Door het voorbereidende gesprek is ook de gedragenheid van de raadsleden verhoogd. Het onderwerp voldeed aan de criteria van de Rekenkamer.

Constateringen

Via het onderzoeksprogramma en jaarplan van de Rekenkamer, stelt de Rekenkamer onderwerpen voor die onderzocht kunnen worden. De raad maakt een keuze uit deze voordracht of kan ook zelf onderwerpen van onderzoek aandragen. Bij de keuze van een onderwerp voor onderzoek door de raad, constateren wij dat dit is bepaald door de voorkeur van de fracties in de gemeenteraad. Er is hierbij sprake van urgentie, politieke voorkeur of van actualiteit. De onderzoekers constateren dat bij de keuze van het onderwerp van onderzoek de actualiteit niet dominant is. Met andere woorden, er wordt nog beperkt gekeken of het onderzoek kan bijdragen aan in ontwikkeling zijnde beleid of actuele vraagstukken.

Uit de bestuurlijke en ambtelijke gesprekken vernamen de onderzoekers dat wanneer het onderzoek een hoge mate van urgentie⁸ (actualiteit en relevantie van het onderwerp) heeft en dit ook door de vakafdeling onderkend wordt, de doorwerking groter is. Dit zien we bijvoorbeeld bij het onderzoek naar duurzaamheidsbeleid (zie paragraaf 3.1). Uit de antwoorden op de vragenlijst die is verzonden aan de raadsleden maken de onderzoekers op dat de keuze voor een onderzoek bij hen niet altijd duidelijk is, maar dat politieke relevantie voor hen het belangrijkste motief lijkt.

Daarnaast draagt de Rekenkamer onderwerpen aan, bijvoorbeeld wanneer een onderzoek tegelijk bij meerdere gemeenten uitgevoerd gaat worden, waarop kan worden ingetekend. De keuze om deel te nemen aan een onderzoek dat tegelijk bij andere gemeenten wordt uitgevoerd, lijkt willekeurig tot stand te komen.

Na de keuze voor een onderwerp vindt afstemming plaats met raadsleden door de Rekenkamer over de scope en de vraagstelling van het onderzoek. Uit de antwoorden op de vragenlijst onder raadsleden blijkt dat de raadsleden het gevoel hebben dat ze redelijk tot goed zijn betrokken voorafgaand aan het onderzoek en bij de start, maar dat ze tijdens het onderzoek weinig betrokkenheid ervaren. Daarentegen zijn ze wel goed aangehaakt bij de uiteindelijke behandeling van het rapport⁹.

2.2 Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?

Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Indicatoren analysekader	<ul style="list-style-type: none"> Er is voldoende aandacht door de raad genomen voor bespreking van het rapport.

⁸ Urgentie is een term die veelvuldig naar voren kwam uit de gevoerde bestuurlijke en ambtelijke gesprekken voor dit onderzoek. Onder urgentie wordt verstaan dat het onderwerp van onderzoek actueel is en relevantie heeft voor de gemeente. In deze formulering kan urgentie ook gekoppeld worden aan het begrip timing, als factor die doorwerking beïnvloedt (zie hiervoor figuur 1 en bijlage 2).

⁹ De vragenlijst is door vijf raadsleden ingevuld.

Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<ul style="list-style-type: none"> De hoofdlijnen van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. De bevindingen van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. De conclusies van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. De aanbevelingen van het rapport zijn niet/deels/volledig overgenomen door de raad. Er is door de raad op een andere manier een vervolg gegeven aan het rapport, bijvoorbeeld door het aannemen van een amendement of motie.
Risicomanagement (2014)	<p>Alle aanbevelingen zijn door de gemeenteraad overgenomen, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> Stel beleid op ten aanzien van de zachte kant van risicomanagement in termen van noodzakelijke cultuur en competenties. Vertaal dit beleid in functie-eisen voor management en medewerkers én in instrumenten op het gebied van communicatie en informatie, training en scholing. Ga door met coaching van afdelingshoofden en beleidsadviseurs door de bedrijfsvoeringadviseurs en de projectcontroller om het (risico)bewustzijn van de medewerkers te verhogen en hun rol (in het kader van risicomanagement) in de reguliere processen in te bedden. Versterk en verbreed het gesprek over risicomanagement. Maak risicomanagement (het beleid, de inventarisatie en beheersing van risico's en maatregelen én de rapportage over de voortgang) een onderdeel van het reguliere managementoverleg. Niet alleen op afdelingsniveau, maar ook op het niveau van directie en college van B en W en gemeenteraad. <p>Er is door de raad geen verder vervolg gegeven aan de aanbevelingen door middel van een amendement of motie. Het raadsvoorstel behorende bij het rekenkameronderzoek was een hamerstuk.</p>
ICT-beleid (2015)	<p>Alle aanbevelingen zijn door de gemeenteraad overgenomen, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> Betrek actief de raad en het bestuur erbij - Indien raad, bestuur en ambtelijke organisatie elkaar meer op maatschappelijke effecten, organisatiedoelstellingen en het benutten van technologie vinden, worden er belangrijke stappen gezet naar een verhoging van de doeltreffendheid. Bovendien neemt door het ontstaan van een 'kritische tegenmacht' de kans op verbetering van de doelmatigheid toe. De raad dient proactiever te zijn in het geïnformeerd willen worden over ICT-ontwikkelingen. <ol style="list-style-type: none"> Het bestuur heeft een intermediaire rol: samenbrengen van de toenemende vraag uit de raad om meer betrokkenheid met inhoudelijke antwoorden vanuit de ambtelijke organisatie. De ambtelijke organisatie heeft een slag te maken om te 'decompliceren'. Aanbevolen wordt om niet alleen bij beleidsvorming en voorgestelde investeringen, maar ook in de verantwoording, in passende abstracties, raad en bestuur erbij te betrekken. Pas specifieke ICT-voorwaarden toe bij inkoop. Samenwerking: Bepaal de strategie en bezie deze in relatie tot samenwerking rond bedrijfsvoering Brabantse Wal - BERM ICT: Naast bestuurlijk commitment is het van belang nu ook ambtelijk commitment te tonen en dient een concrete routekaart ontwikkeld te worden waarlangs de samenwerking vorm krijgt. Een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de samenwerking is duidelijkheid bij alle partijen over wat de samenwerking gaat opleveren, wat daarvoor ingeleverd moet worden en wat de kosten mogen zijn. Aanbevolen wordt om dit expliciet onderdeel te maken van het proces dat leidt tot (besluitvorming over de) samenwerking. Het is wenselijk om de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden, voor zover mogelijk, zo congruent mogelijk te laten zijn. <p>Op 17 september 2015 is het rapport behandeld in de Commissie Bestuur en Burger. Op 26 november 2015 is het rapport behandeld in de raad van Bergen op Zoom. Naar aanleiding van aanbeveling 1 is er een motie (RVB15-0076) aangenomen. Hierin wordt de griffier opgedragen om: <i>"in het eerste kwartaal 2016 te komen tot het instellen van een werkgroep uit de raad met als doel het bevorderen van bestuurlijke betrokkenheid bij strategische vraagstukken op het gebied van ICT-beleid"</i>.</p>
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	<p>Alle aanbevelingen zijn door de gemeenteraad overgenomen, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> Aandacht voor bestaande woningvoorraad. Herstructurering en ouderenhuisvesting. Eigenaren-bewoners: Het gemeentelijk handelen betreft voornamelijk communicatie met de eigenaren-bewoners teneinde hun bewustwording omtrent de gevolgen van het langer zelfstandig wonen te vergroten. De Rekenkamer adviseert om dit uit te werken in een communicatieplan. Betekenis woonservicegebieden: Uit het onderzoek blijkt dat onvoldoende duidelijk is wat het in 2010 ingezette beleid inzake woonservicegebieden heeft opgeleverd. De Rekenkamer vindt een verduidelijking daarvan op z'n plaats. Doelgroep 'ouderen' (niet) onderscheiden in Wmo-beleid. Integrale beleidsvorming: wonen, welzijn, zorg. Bijzondere aandacht voormalige zorgzwaarteklasse 4. Geadviseerd wordt om bij de beleidsvorming in het bijzonder aandacht te geven aan de randvoorwaarden waaraan dient te worden voldaan om ook de inwoners die voorheen in zorgzwaarteklasse 4 zouden zijn ingedeeld in staat te stellen om zo lang en goed mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Concretisering beoogde resultaten. Prestatieafspraken: De gemeente geeft aan dat er in de afgelopen jaren geen rapportages zijn samengesteld waaruit is op te maken in hoeverre de prestatieafspraken met Stadlander zijn gerealiseerd. De Rekenkamer beveelt aan om dat in het vervolg wel te doen en te komen tot jaarlijkse evaluatie.

Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<p>10. Beleidscycli Wonen en Wmo: Met het opnieuw bijstellen van het Beleidsplan Wonen in 2017 wordt het fundament gelegd voor de beleidscyclus in de komende periode. Met het oog op de kaderstellende en controlerende rol wordt geadviseerd om met de gemeenteraad afspraken te maken over de concretisering van de te bereiken resultaten en de monitoring en informatievoorziening aan de gemeenteraad over de realisatie daarvan. De Rekenkamer adviseert om gezien de onderlinge samenhang navenante afspraken te maken over de beleidscyclus met betrekking tot het Wmo-beleid.</p> <p>11. Verantwoordelijkheden van partijen vastleggen.</p> <p>Naar aanleiding van het onderzoek zijn drie moties ingediend en aangenomen, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. RMO17-0093 QuickScan Wonen en zorg voor de kwetsbare ouderen 2. RMO17-0042 Woonservicegebieden 3. RMO17-0040 Onderzoek naar samenhang en prestatieafspraken voor Wonen en Wmo m.b.t. ouderen <p>In deze moties wordt het college van B en W opgedragen om:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een QuickScan uit te voeren naar de kwetsbaarheid onder Bergse ouderen, waarbij in ieder geval de volgende onderwerpen worden betrokken: wonen, koopkracht, gezondheid, sociaal isolement. 2. Om met alle (markt-)partijen afspraken te maken over harde toetsbare resultaten op het gebied van basisvoorzieningen en sociale infrastructuur in alle woongebieden in de gemeente Bergen op Zoom. 3. Een onderzoek te starten naar de samenhang en prestatieafspraken voor Wonen en Wmo met betrekking tot wonen. <p>De aanleiding van deze moties is gelegen in lijn met de conclusies en aanbevelingen van het rekenkamerrapport: (1) Onvoldoende zicht op de groep ouderen binnen het Wmo-beleid en aanpalend beleid (bijvoorbeeld minimabeleid). (2) Er is inzicht nodig in de wensen en behoeften van ouderen ten aanzien van wonen. (3) Er is onvoldoende geëvalueerd op het concept Woonservicegebieden en dit concept kent geen harde en toetsbare resultaten.</p>
Lokaal gezondheidsbeleid (2017)	<p>Aan de gemeenteraad zijn de volgende aanbevelingen gedaan. In het onderzoek is niet duidelijk geworden in hoeverre deze door de gemeenteraad zijn overgenomen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bepaal in overleg tussen raad en college hoe er invulling wordt gegeven aan de beleidscyclus voor het Lokaal Gezondheidsbeleid. 2. Stel een aparte gemeentelijke (uitvoerings-)nota op voor het gezondheidsbeleid. 3. Stel concrete beleidsdoelstellingen op in samenspraak met de GGD en verleen de GGD de opdracht om deze gegevens te vertalen naar beleidsdoelstellingen. 4. Trek gezamenlijk op met maatschappelijke partners om oplossingen te vinden en uitvoering te geven aan maatschappelijke taken. 5. Maak afspraken met uitvoeringsinstellingen waarover zij rapporteren.
Duurzaamheidsbeleid (2018)	<p>Alle aanbevelingen zijn door de gemeenteraad overgenomen, te weten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neem aan de hand van raadsvoorstellen van het college van B en W besluiten over de te bereiken (SMART) doelen voor het toekomstig duurzaamheidsbeleid, de wijze waarop de doelen met externe partijen en de inwoners bereikt zullen worden en wat de regierol van de gemeente is. 2. Stel via een afzonderlijk budget voldoende middelen ter beschikking om de gestelde doelen te bereiken. 3. Verzoek het college van B en W om periodieke voortgangsrapportages in het kader van de planning-en-controlcyclus, waarbij aan de hand van indicatoren de stand van zaken wordt gemeten en effectevaluaties worden uitgevoerd. <p>Naar aanleiding van de bespreking van het rapport in de raadsvergadering van 31 januari 2019 is een motie ingediend en aangenomen (Motie Grondstofmarktplaats). In deze motie wordt het college van B en W opgedragen om onderzoek te doen naar de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een 'grondstofmarktplaats' om de lokale afvalstoffen te matchen met de vraag van ons lokaal bedrijfsleven. Hierbij aandacht te hebben voor de schaalgrootte en het onderdeel te integreren in de duurzame doe-agenda. In het derde kwartaal 2019 wenst de raad geïnformeerd te worden over de mogelijkheden en kosten en eventuele alternatieven van een grondstofmarktplaats.</p>

Constateringen

Alle aanbevelingen zijn door de gemeenteraad overgenomen, waarvan een aantal aanbevelingen gedeeltelijk. Hierop kan van invloed zijn dat de bestuurlijke reactie van het college van B en W overwegend positief was, maar op enkele, vaak ondergeschikte, punten een aanmerking plaatste.

De behandeling van het rekenkameronderzoek was in een aantal gevallen aanleiding om één of meer moties in te dienen, zoals bijvoorbeeld gebeurde bij het rekenkameronderzoek naar het ICT-beleid, het onderzoek naar het langer zelfstandig wonen voor ouderen en het onderzoek naar duurzaamheidsbeleid. Over de uitvoering van de moties werd de gemeenteraad geïnformeerd door middel van een raadsinformatiebrief.

De onderzoekers constateren dat de moties in lijn zijn met de conclusies en aanbevelingen in de rekenkamerrapporten, maar er vooral op gericht zijn om het college van B en W een duidelijke opdracht ten aanzien van de opvolging te geven.

2.3 Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad niet overgenomen en waarom niet?

Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad niet overgenomen en waarom niet?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Indicatoren analysekader	
<ul style="list-style-type: none"> • Er is voldoende aandacht door de raad genomen voor de bespreking van het rapport. • De hoofdlijnen van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. • De bevindingen van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. • De conclusies van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. • De aanbevelingen van het rapport zijn niet/deels/volledig overgenomen door de raad. • Er is door de raad op een andere manier een vervolg gegeven aan het rapport, bijvoorbeeld door het aannemen van een amendement of motie. 	
Risicomanagement (2014)	De hoofdlijn van het onderzoek is overgenomen. De conclusies in het onderzoek worden ondersteund. Alle aanbevelingen zijn overgenomen.
ICT-beleid (2015)	De hoofdlijn van het onderzoek is overgenomen. De conclusies in het onderzoek worden ondersteund. Alle aanbevelingen zijn overgenomen. Er is een motie aangenomen (zie paragraaf 2.2).
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	De hoofdlijn van het onderzoek is overgenomen. De conclusies in het onderzoek worden ondersteund. Alle aanbevelingen zijn overgenomen. Er zijn drie moties aangenomen naar aanleiding van dit onderzoek (zie paragraaf 2.2).
Lokaal gezondheidsbeleid (2017)	De hoofdlijn van het onderzoek is overgenomen. De conclusies in het onderzoek worden ondersteund. Alle aanbevelingen zijn overgenomen.
Duurzaamheidsbeleid (2018)	De hoofdlijn van het onderzoek is overgenomen. De conclusies in het onderzoek worden ondersteund. Alle aanbevelingen zijn overgenomen. Naar aanleiding van het onderzoek is de motie Grondstofmarktplaats aangenomen (zie paragraaf 2.2).

Constateringen

Zoals geconstateerd in paragraaf 2.2 zijn alle conclusies en aanbevelingen uit de onderzochte rekenkameronderzoeken door de raad van Bergen op Zoom overgenomen.

3. Uitvoering en Doorwerking

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de volgende twee onderzoeksvragen:

4. Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?
5. Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W niet opgevolgd en waarom niet?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn de indicatoren van het analysekader leidend geweest.

3.1 Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Indicatoren analysekader	
<ul style="list-style-type: none"> • De conclusies en/of redeneertrant zijn overgenomen in beleid(svoornemens). • De aanbevelingen zijn niet/deels/volledig geïmplementeerd. • Als gevolg van het product is een aantoonbare verandering opgetreden in: <ul style="list-style-type: none"> ○ De beleidsvorming door ambtelijke organisatie, college en/of de raad; ○ De meningsvorming door het college en/of de raad; ○ De (wijze van) besluitvorming door het college en/of de raad; ○ De beleidsuitvoering; ○ De verantwoording over het gevoerde bestuur. • Veranderingen in de beleidsuitvoering hebben geleid tot verbeterde resultaten in termen van besluiten en beleidsplannen en/of maatschappelijke effecten. 	
Risicomanagement (2014)	<p>In de bestuurlijke reactie is de zienswijze van het college van B&W aangegeven: "De rapportage geeft een goed beeld van de organisatie. Wij hebben van uw aanbevelingen goede notie genomen en zien voldoende aanknopingspunten om uw aanbevelingen over te nemen. Wellicht dat u uw aanbevelingen nog concreter kunt formuleren waardoor deze voor ons meetbaar worden. Wat moeten we ons bijvoorbeeld voorstellen bij het opstellen van beleid ten aanzien van noodzakelijke cultuur en competenties?"</p> <p>In het nawoord schreef de Rekenkamer: 'De Rekenkamer heeft met instemming kennisgenomen van de reactie van het college. Naar aanleiding van deze onderzoeken wordt ook een koepelnotitie opgesteld. In deze notitie zal de Rekenkamer nog nader ingaan op de aanbeveling met betrekking tot de ontwikkeling van de zachte kant van risicomanagement in termen van noodzakelijke cultuur en competenties.'</p> <p>Het risicomanagement van de gemeente Bergen op Zoom kwam positief uit het rekenkameronderzoek in 2014. De hoofdlijn was dat de systemen van de gemeente redelijk op orde waren, maar dat er verbeterpunten waren op het aspect cultuur omtrent het risicomanagement binnen de organisatie. De constatering anno 2020 is dat deze situatie nog steeds van toepassing is: de systemen zijn op orde, maar het culturele aspect is voor verbetering vatbaar.</p> <p>De afgelopen jaren is het volgende gedaan aan risicomanagement:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente hanteert een ruime definitie van risicomanagement; het is niet alleen gericht op financiële risico's. Het gaat om het managen van risico's zodat doelen worden bereikt. Risicomanagement wordt gezien als een middel om als organisatie 'in control' te zijn en niet als doel op zich (invulling aanbeveling 3). • In alle collegevoorstellen, raadsvoorstellen en projectvoorstellen is een uniforme risicoparagraaf opgenomen, waarbij vanuit tien invalshoeken naar mogelijke risico's en beheersmaatregelen wordt gekeken (invulling aanbeveling 3). • Als technische ondersteuning van het risicomanagement wordt de webapplicatie Naris gebruikt: bij grondexploitaties is dat IFLO+. • De gemeente heeft een projectcontroller die zich specifiek richt op een aantal grote projecten en periodiek een monitor opstelt. • Rapportage over de risico's aan college en gemeenteraad vindt periodiek plaats via de planning-en-controldocumenten (invulling aanbeveling 3).

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?

Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<p>Op 24 maart 2020 is een plan van aanpak 'Verder versterken risicomangement' door de raad van Bergen op Zoom vastgesteld.¹⁰ Het plan van aanpak is opgesteld op initiatief van het college van B&W mede naar aanleiding van de sluiting van het zwembad.</p> <p>In het plan van aanpak wordt gesteld dat het voor een succesvolle verdere verankering van risicomangement op de lange termijn van belang is dat er onderscheid gemaakt wordt tussen de principes/uitgangspunten, het beleid en het proces van risicomangement. Een goed functionerend risicomangementsysteem bestaat uit breed gedragen uitgangspunten, is gebaseerd op en verankerd in een risicomangementbeleid (het raamwerk) en bestaat uit het continu doorlopen van het risicomangementproces. Om deze doelstelling te realiseren zijn de volgende stappen en projectresultaten geformuleerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analyse van het huidige en gewenste niveau van risicomangement en het opstellen van een voorstel tot verder versterken van het risicomangement (Q2 2020). 2. Actualiseren risicomangementbeleid: aan de hand van de analyse uitgevoerd onder stap 1 zal beoordeeld worden in welke mate het beleid geactualiseerd dient te worden (Q2 2020/ Q3 2020 vaststellen). 3. Een stapsgewijze doorontwikkeling van het risicomangement: de implementatie van de bij 1 aangegeven fasen (Q3 2020). 4. Een strategische QuickScan: in het project is een pilot opgenomen waarin de nieuwe werkwijze getoetst wordt, ervaringen gedeeld worden en input voor verdere aanscherping van de uitgangspunten en het implementatieplan wordt opgehaald (Q2 2020) (invulling aanbeveling 2 en 3). <p>De raad wordt via een raadsbrief geïnformeerd over de voortgang van bovenstaande stappen.</p> <p>In het plan van aanpak wordt nadrukkelijk gekeken naar de 'zachte' kant van risicomangement (invulling aanbeveling 1). Focus op de risicodialoog: een open gesprek met als doel het gezamenlijk bepalen van een constructieve risicoaanpak. De risicodialoog maakt onderdeel uit van integraal risicomangement, waarbij transparantie essentieel is.</p>
ICT-beleid (2015)	<p>In de bestuurlijke reactie is de zienswijze van het college van B&W aangegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanbeveling 1 - wordt overgenomen: Wij zullen de raad uitnodigen om met ons te onderzoeken op welke wijze en met welk niveau van informatie we dit vorm kunnen geven. • Aanbeveling 2 - wordt overgenomen. • Aanbeveling 3 - wordt deels overgenomen. College wil de raad in een veel eerder stadium erbij betrekken. <p>De aanbevelingen zijn als volgt opgevolgd:</p> <p>1. Betrek actief de raad en het bestuur erbij: Naar aanleiding van deze aanbeveling is er een ICT-raadswerkgroep opgericht. Deze heeft gefunctioneerd van 2016 tot en met de verkiezingen in 2018¹¹⁺¹². Na de verkiezingen in 2018 heeft de raad besloten om geen aparte raadswerkgroep ICT meer in te stellen. Vanuit het college is toen het initiatief genomen om een raadsklankbordgroep samen te stellen uit raadsleden die hierin geïnteresseerd zijn. Vanaf 2019 is deze raadsklankbordgroep actief. Dit betekent dat een paar keer per jaar gezamenlijk bepaalde onderwerpen gerelateerd aan ICT worden besproken. Voor de raadsklankbordgroep hebben zich zeven raadsleden aangemeld.</p> <p>De voormalige raadswerkgroep ICT heeft een tweetal documenten opgeleverd aangaande de verantwoording van hun activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkgroep ICT jaarrapportage 2016¹³ • Werkzaamheden werkgroep ICT 2017 en 2018¹⁴ <p>In de periode 2016-2018 heeft de raadswerkgroep diverse onderwerpen behandeld en zijn aanbevelingen aan de raad van Bergen op Zoom gedaan. Voorbeelden van deze onderwerpen zijn o.a.: Verbonden Partijen, Aanpak Open Data, Informatiebeveiliging, et cetera.</p> <p>2. Pas specifieke ICT-voorwaarden toe bij inkoop Voor inkooptrajecten wordt ten aanzien van ICT-aanbestedingen nu standaard GEBIT (Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden bij IT) toegepast (beleid). Een voorbeeld van deze toepassing was de casus aanbesteding van het contentmanagementsysteem (CMS) voor de herontwikkeling van de gemeentelijke website.</p>

¹⁰ Gemeente Bergen op Zoom, 2020, *Plan van aanpak 'Verder versterken risicomangement'*, 24 maart 2020, p. 1-19 (inclusief raadsvoorstel).

¹¹ Gemeente Bergen op Zoom, 2017, *Werkgroep ICT Rapportage over het jaar 2016*, p. 1-5.

¹² Gemeente Bergen op Zoom, 2018, *Werkzaamheden werkgroep ICT 2017 en 2018 Rapportage en overdrachtsdocument*, maart 2018, p. 1-13.

¹³ Gemeente Bergen op Zoom, 2017, *Werkgroep ICT Rapportage over het jaar 2016*, p. 1-5.

¹⁴ Gemeente Bergen op Zoom, 2018, *Werkzaamheden werkgroep ICT 2017 en 2018 Rapportage en overdrachtsdocument*, maart 2018, p. 1-13.

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?

Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<p>3. Samenwerking: Bepaal de strategie en bezie deze in relatie tot samenwerking rond bedrijfsvoering Brabantse Wal</p> <p>De GR ICT samenwerking West-Brabant-West (GR ICT WBW) is opgericht met het doel te komen tot een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de bedrijfsvoeringstaken op het gebied van ICT. Hierbij valt te denken aan het realiseren en in stand houden van één gemeenschappelijke ICT-infrastructuur voor de gemeenten, beleidsadviesing aan en beleidsvoorbereiding op het gebied van ICT voor de gemeenten, het inkopen van leveringen of diensten en het aangaan van overeenkomsten nodig voor de uitvoering van ICT-taken, et cetera.¹⁵ De GR is in 2019 geactualiseerd en in december 2019 goedgekeurd door de deelnemende gemeenten. De daadwerkelijke formalisering hiervan naar de Provincie loopt op dit moment.</p> <p>In de raadsvergadering van 14 december 2019 is ook een motie aangenomen om een exitstrategie voor GR ICT WBW te onderzoeken. Hierin wordt gevraagd alternatieven te onderzoeken voor de GR ICT WBW en daar de raad nadrukkelijk bij te betrekken. Het college van B en W heeft hierop gereageerd op 23 december 2019¹⁶ en geeft daarbij aan dat raadsleden suggesties en ideeën kunnen aandragen voor een aanvulling op de voorgestelde vraagstelling. Voor de uitvoering van het onderzoek naar de exitstrategie is vervolgens een extern bureau ingeschakeld, dat het onderzoek heeft uitgevoerd.</p> <p>Op het tijdstip van het desbetreffende rekenkameronderzoek speelde ook nog de mogelijke oprichting van de GR voor de Bedrijfsvoering Brabantse Wal, een mogelijke samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering (Financiën, P&O, ICT, et cetera) tussen de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht. Deze samenwerking is uiteindelijk niet doorgegaan.</p>
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	<p>In de bestuurlijke reactie is de zienswijze van het college van B&W aangegeven.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanbeveling 1: de aanbeveling wordt door het college overgenomen door een onderzoek naar de opgave van de woningbouw te doen. • Aanbeveling 2: deze aanbeveling wordt meegenomen in de volgende ronde van prestatieafspraken met Woningbouwcorporatie Stadlander. • Aanbeveling 3: deze aanbeveling wordt reeds ingevuld door het college door in de 'aanpak bestaande woonvoorraad' een verkenning te doen naar de toepassing van een stimuleringsregeling op het gebied van duurzaamheid, levensloopbestendigheid en veiligheid. • Aanbeveling 4: het gedachtegoed woonservicegebieden wordt nog steeds onderschreven, maar er wordt hier geen beleid meer op gevoerd. De onderliggende nota's zijn inmiddels ingetrokken. Het leefbaar houden van de woon- en leefomgeving en het op peil houden van de voorzieningen, met name in de centra (o.a. binnenstad) en de wijkcentra, is een algemeen belang. • Aanbeveling 5: voor ouderen worden specifieke activiteiten georganiseerd. De gemeente wil vooral inzetten op 'bewustwording' en 'stimulering' bij oudere eigenaar/bewoners zonder de eigen verantwoordelijkheid over te nemen. • Aanbeveling 6: hierover willen wij opmerken dat in het kader van de Transformatie Sociaal Domein en Transformatie Fysiek domein wordt bekeken hoe we de samenwerking, zowel intern als extern, verder kunnen verbeteren. • Aanbeveling 7: in de Wmo is als opdracht opgenomen dat gemeenten moeten zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen wonen. Hier is het beleid ook op gericht. Hier wordt dus al aandacht aan gegeven. • Aanbeveling 8: de woningen die Stadlander, veruit de grootste sociale verhuurder in Bergen op Zoom, op dit moment realiseert zijn in meerderheid levensloopbestendig. Nader onderzoek is wellicht wenselijk, zie tevens onze reactie op aanbeveling 1. • Aanbeveling 9: zie reactie bij aanbeveling 2. • Aanbeveling 10: herijking van het Beleidsplan Wonen staat gepland voor 2018 (vaststelling eind van dat jaar). Hierin zal de samenhang met de Wmo worden opgenomen. • Aanbeveling 11: de verantwoordelijkheden van woningcorporatie, gemeente en zorginstellingen zijn wettelijk vastgesteld. Er vindt regelmatig een ambtelijk afstemmingsoverleg plaats tussen gemeente, Stadlander en TanteLouise waarin de ontwikkelingen op het gebied van wonen en zorg met elkaar worden uitgewisseld. <p>De aanbevelingen zijn als volgt opgevolgd: 1. Aandacht voor bestaande woonvoorraad Er zijn per kern factsheets gemaakt met overzichten van bestaande woningen en de woonbehoefte (deze zijn gekoppeld aan de Woonvisie/Beleidsplan Wonen) en er is onderzoek gedaan naar de bevolkingsamenstelling (in de verschillende kernen/wijken).</p>

¹⁵ Gemeenschappelijke Regeling ICT-samenwerking West-Brabant-West, 2019, *Gemeenschappelijke Regeling ICT-samenwerking West-Brabant-West*, Gemeenten Bergen op Zoom, Etten-Leur, Roosendaal, Moerdijk, Tholen en Openbaar Lichaam Werkplein Hart van West-Brabant, december 2019, p. 1-11.

¹⁶ Gemeente Bergen op Zoom, 2019, *BPR19.0626 Motie exit strategie ICT WBW*, 23 december 2019, p. 1-2.

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?

Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<p>2. Herstructurering en ouderenhuisvesting Deze aanbeveling wordt uitgevoerd door Woningcorporatie Stadlander. Dit is ook de verantwoordelijkheid van deze partij. De woningcorporatie heeft bij de herstructurering rekening gehouden met de situatie van de desbetreffende bewoners. Dit is vastgelegd in de vorm van prestatieafspraken.</p> <p>3. Eigenaren-bewoners In de Woonvisie 2020 staat beschreven dat woningeigenaren gestimuleerd worden hun woning toekomstbestendig (o.a. courant en levensloopbestendig) te houden of te maken. Het idee is om dit te doen samen met woningcorporaties, woningeigenaren en ouderenbonden. Op dit punt zijn de volgende acties ondernomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een Blijverslening ingesteld. • Het geven van informatie over nieuwe woonvormen heeft geen navolging gekregen. Wel krijgen initiatiefnemers informatie over de te volgen procedures (via intakecommissie Wonen). • Knelpuntoegankelijkheid van de woonomgeving is opgepakt via de werkgroep/stichting Toegankelijk Bergen op Zoom naar aanleiding van Leeftijdsvriendelijke gemeente (www.toegankelijkbergenopzoom.nl). • Domoticagebruik en internet en dergelijke worden gestimuleerd door het Huis van Morgen op initiatief van de gemeenten Bergen op Zoom en Roosendaal. • De Sociale Kaart is gerealiseerd in de Hulpwijzer Brabantse Wal (zie www.hulpwijzerbrabantsewal.nl). De campagne om hieraan meer bekendheid te geven gaat binnenkort van start. <p>4. Betekenis woonservicegebieden Met alle (markt)partijen zijn afspraken gemaakt over harde toetsbare resultaten op het gebied van basisvoorzieningen en sociale infrastructuur in alle woongebieden in de gemeente Bergen op Zoom en om deze te betrekken bij een integraal Wonen-Welzijn-Zorgbeleid gericht op senioren.</p> <p>5. Doelgroep 'ouderen' (niet) onderscheiden in Wmo-beleid Deze aanbevelingen zijn deels uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De aanbeveling om ouderen als aparte doelgroep van beleid te benaderen is in het Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2021 niet overgenomen, omdat ook inwoners op jongere leeftijd met beperkingen geconfronteerd kunnen worden - en aan hen komen dezelfde rechten toe als aan ouderen met beperkingen. • Wel is de gemeente actief aan de slag gegaan met het concept Leeftijdsvriendelijke gemeente. • Tot slot wordt in het woonbeleid de doelgroep senioren apart benoemd. <p>6. Integrale beleidsvorming: wonen, welzijn, zorg Het Beleidsplan Sociaal Domein Brabantse Wal 2018 t/m 2021 beslaat de volgende beleidsterreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugd(hulp) • Wmo (inclusief maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, Beschermd Wonen, vrijwilligerswerk en mantelzorg) • Participatie (inclusief arbeidsmarkt) • (Passend) onderwijs en voorschoolse voorzieningen (VVE) • Volksgezondheid (inclusief preventie en handhaving alcohol) • (Sociale) Veiligheid • Welzijnswerk en voorliggende voorzieningen • Wonen en zorg <p>Uit ambtelijke gesprekken komt echter naar voren dat het op elkaar afstemmen van nieuwe nota's niet lukt, omdat de verschillende beleidsnota's in verschillende domeinen en in verschillende subregionale samenwerkingsverbanden worden opgepakt.</p> <p>7. Bijzondere aandacht voormalige zorgwaarteklasse 4 Deze groep is niet apart in beeld bij de Wmo, zo blijkt uit een schriftelijke reactie vanuit de organisatie.</p> <p>8. Concretisering beoogde resultaten Vanuit het woonbeleid worden regelmatig onderzoeken (WooN, Betaalbaarheid) uitgevoerd waarbij demografische ontwikkelingen in de gaten worden gehouden. Met andere woorden: de ontwikkeling van de woningvoorraad wordt goed gemonitord. De woningen die Stadlander, veruit de grootste sociale verhuurder in Bergen op Zoom, op dit moment realiseert zijn in meerderheid levensloopbestendig.</p> <p>9. Prestatieafspraken Deze aanbeveling is grotendeels uitgevoerd de afgelopen jaren. De prestatieafspraken met de woningcorporaties worden vanaf 2018 jaarlijks gemonitord. Daarnaast zijn de huurders- en belangenverenigingen (waarvan voornamelijk ouderen deel uitmaken) onderdeel van het jaarlijks opstellen van de prestatieafspraken.</p>

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?

Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<p>10. Beleidscycli Wonen en Wmo In het Beleidsplan Sociaal Domein van Brabantse Wal 2018-2021 is de samenhang tussen Wmo en Wonen opgenomen. Dat geldt ook voor het beleidsplan Wonen.</p> <p>11. Verantwoordelijkheden van partijen vastleggen Er zijn met alle (markt)partijen afspraken gemaakt over harde toetsbare resultaten op het gebied van basisvoorzieningen en sociale infrastructuur in alle woongebieden in de gemeente Bergen op Zoom. De verantwoordelijkheden van woningcorporatie, gemeente en zorginstellingen zijn wettelijk vastgesteld. Er vindt regelmatig een ambtelijk afstemmingsoverleg plaats tussen gemeente, Stadlander en TanteLouise, waarin de ontwikkelingen op het gebied van wonen en zorg met elkaar worden uitgewisseld. Uit ambtelijke gesprekken komt naar voren dat er wat de organisatie betreft geen onduidelijkheid bestaat over de verantwoordelijkheden van verschillende partijen. De gemeente heeft verder in 2018 een behoefteonderzoek onder senioren laten uitvoeren door de Vrije Universiteit van Brussel. Hierin wordt onder andere gerapporteerd over het woningbezit en de woonbehoefte onder ouderen. Daarnaast is in kaart gebracht welke woonvormen er binnen de gemeente aanwezig zijn en wat hiervan de voorraad is.</p>
Lokaal gezondheidsbeleid (2017)	<p>Uit de bestuurlijke reactie van het college van B en W blijkt dat men de aanbevelingen 1, 2 en 5 onderschrijft en overneemt.</p> <p>1. Bepaal in overleg tussen raad en college hoe invulling wordt gegeven aan de beleidscyclus voor het Lokaal Gezondheidsbeleid Uit deskresearch en ambtelijke en bestuurlijke gesprekken valt niet op te maken in hoeverre deze aanbeveling ook concreet is gemaakt, ook al is door het college aangegeven dat de aanbeveling opgevolgd zou worden.</p> <p>2. Stel een aparte gemeentelijke (uitvoerings-)nota op voor het gezondheidsbeleid In februari en april 2018 is door de gemeenteraden in de Brabantse Wal-gemeenten het beleidsplan 'Sociaal Domein Brabantse Wal 2019-2021' vastgesteld. Uit ambtelijke gesprekken blijkt dat het rekenkameronderzoek - dat vier maanden eerder verscheen - niet tot aanpassingen in het beleid heeft geresulteerd. Het was volgens betrokkenen eerder een bevestiging dat ze op de goede weg waren. Met andere woorden: het nieuwe beleid zat al in de pijplijn, en het rekenkameronderzoek heeft daarbij zeker als katalysator gewerkt, bemerken respondenten. In het nieuwe plan wordt dan ook (meermaals) verwezen naar het rekenkameronderzoek.</p> <p>5. Maak afspraken met uitvoeringsinstellingen waarover zij rapporteren. Er zijn afspraken gemaakt over het rapporteren door uitvoeringsinstellingen. Hiermee is getracht beter in beeld te brengen in hoeverre het aanbod van de uitvoeringsinstellingen aansluit bij de vraag.</p>
Duurzaamheidsbeleid (2018)	<p>Het college van B en W gaf in de bestuurlijke reactie aan geen redenen te zien tot het maken van opmerkingen. Het college kon zich vinden in de conclusies en de aanbevelingen werden volledig onderschreven.</p> <p>De aanbevelingen zijn als volgt opgevolgd:</p> <p>1. Neem aan de hand van raadsvoorstellen van het college van B en W besluiten over de te bereiken (SMART) doelen voor het toekomstig duurzaamheidsbeleid, de wijze waarop de doelen met externe partijen en inwoners bereikt zullen worden en wat de regierol van de gemeente is. In het coalitieakkoord 2018-2020 is als actiepunt opgenomen het opstellen van een Duurzame Doe Agenda om daarmee een overzicht te bieden van de gemeentelijke planning op het gebied van duurzaamheid.</p> <p>In januari 2020 is de duurzaamheidsagenda opgesteld, getiteld <i>Duurzame Doe Agenda</i>. In zijn voorwoord schrijft de verantwoordelijk wethouder dat de uitvoering een gedeeld eigenaarschap en samenwerking vraagt van gemeente, bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en burgers. De gemeente ziet voor zichzelf een regierol in de vertaling van landelijke klimaatdoelen naar lokaal beleid. Een nieuwe tool daarvoor is geïntroduceerd met het webplatform: www.duurzaambergenopzoom.nl.</p> <p>De Duurzame Doe Agenda geeft een overzicht op hoofdlijnen en richtingen. De verdere uitwerkingen zijn te vinden in de beleidsnota's van de verschillende beleidsterreinen zelf. Een belangrijk aantal wordt in de loop van 2020 verwacht, zoals de omgevingsvisie, inkoopbeleid, verkeersregime binnenstad en de aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed. Als bijlage is een planning opgenomen.</p> <p>De doelen van de Duurzame Doe Agenda richten zich op de thema's energie, ecosystemen en circulaire economie, maar hebben ook een gunstig effect op gezondheid, een prettige leefomgeving, onderwijs, economie en sociale verbinding. De focus is gelegd op klimaat en milieu. Bij ieder thema is een introductie gegeven op het onderwerp, met de uitdagingen en opgaven, de uitgangspunten, acties, ambities en de rol van de gemeente Bergen op Zoom. Ten slotte zijn er mijlpalen opgenomen in een kalender.</p>

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar opgevolgd en welke resultaten zijn bereikt?

Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	<p>2. Stel via een afzonderlijk budget voldoende middelen ter beschikking om de gestelde doelen te bereiken. Ter uitvoering van het duurzaamheidsbeleid zijn er financiële middelen opgenomen in de gemeentebegroting voor de jaren 2019, 2020 en 2021. Hiervan worden versnellingsvouchers gefinancierd voor vergroting van kennis door middel van onderzoek, trainingen en dergelijke.</p> <p>3. Verzoek het college van burgemeester en wethouders om periodieke voortgangsrapportages in het kader van de planning-en-controlcyclus, waarbij aan de hand van indicatoren de stand van zaken wordt gemeten en effectevaluaties worden uitgevoerd. De werkwijze in de gemeente Bergen op Zoom is dat een belangrijk deel van de informatievoorziening aan de gemeenteraad verloopt via de planning-en-controlcyclus. Daarnaast ontvangt de gemeenteraad met enige regelmaat informatieve brieven van het college van B en W. De Duurzame Doe Agenda zal nog ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd.</p>

Constateringen

Hoewel de overgenomen aanbevelingen in het algemeen zijn opgevolgd, gebeurde dit ad hoc en lijkt dit afhankelijk te zijn van de betrokken beleidsmedewerkers en de actuele context. Met dit laatste doelen de onderzoekers op de aansluiting op de beleidscyclus. Indien de ambtelijke organisatie bezig is met beleidsontwikkeling op het terrein van het rekenkameronderzoek, is de kans op doorwerking groter. Dit geldt ook als er sprake is van veranderende wet- en regelgeving.

De rekenkameronderzoeken Duurzaamheidsbeleid, ICT-beleid en Langer Wonen voor Ouderen zijn voorbeelden waar de aanbevelingen direct of op korte termijn nauwgezet zijn opgevolgd. Voorbeeld is het opstellen van de Duurzame Doe Agenda bij het Duurzaamheidsbeleid en het instellen van de raads werkgroep en daarna raads werkgroep op het gebied van ICT. De gemeenteraad was op die manier meer actief betrokken bij het onderwerp ICT en kon actief invloed uitoefenen (via adviezen) op een aantal strategische onderwerpen, zoals de Visie Sourcing Strategie GR ICT West-Brabant West.

De opvolging van de conclusies en aanbevelingen is nu niet systematisch geborgd binnen de gemeente Bergen op Zoom en wordt dan ook niet actief gemonitord. Dit wordt veroorzaakt doordat het proces niet is vastgelegd en geborgd. Met andere woorden, er is geen duidelijke opdrachtgever- en opdrachtnemerschap. Op het moment dat er sprake is van een ingediende motie naar aanleiding van het rekenkameronderzoek, zijn de uitvoering en monitoring wel geborgd. Dit proces is wel vastgelegd en geborgd. Met andere woorden, het indienen van een motie naar aanleiding van het rekenkameronderzoek versterkt de doorwerking.

De opvolging is afhankelijk van de mate van gevoelde urgentie (relevantie en actualiteit) van de conclusies en aanbevelingen (zie ook paragraaf 2.1). De onderzoeken ICT-beleid en Duurzaamheidsbeleid zijn voorbeelden waarbij deze hoog is en dat is terug te zien in de wijze van opvolging. Bij het onderzoek naar het risicomanagement is er een lage urgentie: er was een bevestiging van de ingezette beleidslijn. Hierdoor was de doorwerking in eerste instantie nihil. De actualisatie van het risicomanagement heeft plaatsgevonden middels het plan van aanpak 'Verder versterken risicomanagement' in 2020. Deze actualisatie werd ingegeven door een incident rondom het zwembad in relatie tot risicomanagement. Hierdoor is de urgentie hoog geworden en is er actie ondernomen. In het plan van aanpak is teruggegrepen op de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek en wordt ook de conclusie getrokken dat deze nog steeds actueel zijn. Deze zijn vervolgens in de beleidsontwikkeling van het risicomanagement meegenomen.

3.2 Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W niet opgevolgd en waarom niet?

Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W niet opgevolgd en waarom niet?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Indicatoren analysekader	<ul style="list-style-type: none"> De conclusies en/of redeneertrant zijn overgenomen in beleid(svoornemens). De aanbevelingen zijn niet/deels/volledig geïmplementeerd. Als gevolg van het product is een aantoonbare verandering opgetreden in: <ul style="list-style-type: none"> de beleidsvorming door ambtelijke organisatie, college en/of de raad; de meningsvorming door het college en/of de raad; de (wijze van) besluitvorming door het college en/of de raad; de beleidsuitvoering; de verantwoording over het gevoerde bestuur. Veranderingen in de beleidsuitvoering hebben geleid tot verbeterde resultaten in termen van besluiten en beleidsplannen en/of maatschappelijke effecten.
Risicomanagement (2014)	Alle aanbevelingen zijn opgevolgd.
ICT-beleid (2015)	Alle aanbevelingen zijn opgevolgd.
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	<p>Alle aanbevelingen, met uitzondering van aanbeveling 5 en 11, zijn opgevolgd, blijkt uit de bestuurlijke reactie. De volgende verklaring is daarvoor gegeven:</p> <p>Aanbeveling 5: Ouderen als aparte Wmo-doelgroep De aanbeveling om ouderen als aparte doelgroep van beleid te benaderen is in het Beleidsplan Sociaal Domein 2018-2021 niet overgenomen, omdat ook inwoners van jongere leeftijd met beperkingen geconfronteerd kunnen worden en aan hen dezelfde rechten toekomen als aan ouderen met beperkingen. Wel is de gemeente actief aan de slag gegaan met het concept Leeftijdsvriendelijke gemeente. Tot slot wordt in het woonbeleid de doelgroep senioren apart benoemd.</p> <p>Aanbeveling 11: Verantwoordelijkheden van partijen vastleggen Er is wat de gemeente betreft geen onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden van verschillende partijen. Indien er knelpunten zijn of partijen verschil van mening hebben, dienen partijen er onderling samen uit te komen.</p> <p>Een verslag van de behandeling van het rapport in de commissievergadering hebben de onderzoekers niet ontvangen, ondanks meerdere uitvragen hierna. Hierdoor is niet vast te stellen of de raad met het niet overnemen van de aanbevelingen en de bijbehorende uitleg akkoord is gegaan. Wel valt vast te stellen dat ouderen niet als aparte Wmo-doelgroep zijn aangemerkt in de daaropvolgende beleidsnota's.</p>
Lokaal gezondheidsbeleid (2017)	<p>Alle aanbevelingen, met uitzondering van aanbeveling 3 en 4, zijn opgevolgd. De volgende verklaring is daarvoor gegeven in de bestuurlijke reactie van het college van B en W:</p> <p>Aanbeveling 3: Het opstellen van concrete beleidsdoelstellingen in samenspraak met de GGD en aan de GGD opdracht te verlenen om deze gegevens te vertalen naar beleidsdoelstellingen In samenspraak met de GGD worden beleidsdoelstellingen naar aanleiding van de monitor van de GGD opgesteld. Het college van B en W was niet voornemens de GGD opdracht te geven om de cijfermatige analyse te vertalen naar beleidsinformatie, aangezien de monitor in de praktijk al werd gebruikt.</p> <p>Aanbeveling 4: Gezamenlijk optrekken met maatschappelijke partners om oplossingen te vinden en uitvoering te geven aan maatschappelijke taken In de praktijk werd er samengewerkt met maatschappelijke partners. Dit zal verder worden geïntensiveerd en geëxpliciteerd ten behoeve van een betere sturing op input en outcome. Daarmee wordt dan ook de regierol van de gemeente verder versterkt.</p> <p>Voor beide aanbevelingen blijkt dat het college in de praktijk al hieraan uitvoering gaf. Er kan dan ook niet gesteld worden dat de aanbevelingen niet worden opgevolgd, maar eerder dat de aanbevelingen (of de inhoud ervan) al werden uitgevoerd.</p>
Duurzaamheidsbeleid (2018)	Alle aanbevelingen zijn opgevolgd.

Constateringen

Alle aanbevelingen zijn door het college van B en W opgevolgd met concrete maatregelen bij de onderzoeken naar het *risicomanagement, ICT-beleid en duurzaamheidsbeleid*.

Bij de onderzoeken naar Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen en Lokaal Gezondheidsbeleid zijn elk twee aanbevelingen niet opgevolgd. De oorzaak heeft te maken met een verschillende zienswijze van het college van B en W op de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer. Zie hiervoor de reactie op aanbevelingen 5 en 11 bij het onderzoek naar Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen. Enerzijds heeft het niet opvolgen te maken met de rolneming (zie aanbeveling 3 van het onderzoek Lokaal Gezondheidsbeleid) en anderzijds met de opvatting dat reeds invulling aan de aanbeveling wordt gegeven (zie aanbeveling 4 van het onderzoek Lokaal Gezondheidsbeleid).

4. Monitoring en aantoonbare effecten c.q. verbeteringen

In dit hoofdstuk worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

6. Op welke wijze is de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?

7. Welke factoren, die de doorwerking van rekenkameronderzoek beïnvloeden, hebben een rol gespeeld?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn de normen en indicatoren van het analysekader leidend geweest.

4.1 Op welke wijze is de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?

Op welke wijze is de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
Indicatoren analysekader	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt bewaakt in hoeverre het college gedane toezeggingen nakomt. Het college rapporteert regelmatig aan de raad over de voortgang en tussenresultaten ten aanzien van conclusies en aanbevelingen.
Risicomanagement (2014)	<p><i>Raad</i> Het plan van aanpak 'Verder versterken risicomanagement' is ter informatie voorgelegd aan de raad eind maart 2020 en de raad wordt via de reguliere planning-en-controlcyclus geïnformeerd over de voortgang van het plan. Het onderwerp risicomanagement komt terug in de reguliere planning-en-controlcyclus en dan met name in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's benoemd en bijbehorende beheersmaatregelen. Op deze wijze wordt de raad voornamelijk geïnformeerd over het onderwerp risicomanagement.</p> <p><i>College van B en W</i> Het college van B en W informeert de raad actief over het onderwerp risicomanagement. Dit gebeurt grotendeels via de reguliere planning-en-controlcyclus. Er is vanuit het college niet actief gerapporteerd over de voortgang en tussenresultaten ten aanzien van de conclusies en aanbevelingen vanuit het rekenkamerrapport. Dit heeft ook te maken met het feit dat er in eerste instantie geen tot nauwelijks opvolging plaatsvond. Vanuit de gesprekken voor onderhavig onderzoek is aangegeven dat er op ad hoc basis wel een start is gemaakt met het opvolgen van de aanbevelingen.</p>
ICT-beleid (2015)	<p><i>Raad</i> Als opvolging van de aanbevelingen is een raads werkgroep ingesteld. Deze had een informerende en adviserende taak richting de gemeenteraad aangaande onderwerpen gerelateerd aan ICT. Tevens was dit het gremium dat vinger aan de pols hield ten aanzien van de opvolging van de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek.</p> <p><i>College van B en W</i> De raads werkgroep werd actief betrokken door het college van B en W bij diverse onderwerpen op het gebied van ICT. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de ontwikkeling van de Visie Sourcing Strategie GR ICT West-Brabant West (aanbeveling 3 uit het rapport). Op deze wijze werd impliciet gemonitord op de opvolging en uitvoering van de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport.</p>
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	<p><i>Raad</i> De gemeenteraad heeft naar aanleiding van het rekenkameronderzoek drie verschillende moties ingediend en hierover terugkoppeling gevraagd, zoals hieronder beschreven staat.</p> <p><i>College van B en W</i> Het college van B en W informeerde op 28 juni 2019 de gemeenteraad over de uitvoering van moties die waren aangenomen bij de behandeling van het rekenkamerrapport.</p> <ul style="list-style-type: none"> Motie RMO17-0040 Samenhang en prestatieafspraken voor Wonen en Wmo met betrekking tot ouderen: In een raadsinformatiebrief (kenmerk U18-017601) is aangegeven dat er regelmatig zorgaanbieders en projectontwikkelaars om planologische medewerking vragen van de gemeente voor zowel intramurale als extramurale initiatieven op het gebied van wonen en zorg. Motie RMO17-0042 Woonservicegebieden: het college van B en W heeft de trajecten van Leefijdsvriendelijke gemeenten en Ontmoeten in de wijk ingezet. Hierbij werkt de gemeente samen met ouderen, vrijwilligers, professionele organisaties en ondernemers om gezamenlijk bij te dragen aan een gemeente waar ook ouderen in de wijken en kernen ondersteund worden om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Het maken van gezamenlijke afspraken over de resultaten is hier onderdeel van. Motie RMO17-0093 QuickScan Wonen en zorg voor de kwetsbare ouderen: het college van B en W heeft diverse onderzoeken uitgevoerd die inmiddels hebben plaatsgevonden in het kader van Leefijdsvriendelijke gemeente en de woonvisie. Ook is in juni de leefbaarheidsenquête Lemon in alle

Op welke wijze is de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?	
Onderzoek	Feitelijke bevindingen
	wijken en kernen uitgezet waarin ruim aandacht is voor sociale cohesie in de wijken en kernen van de gemeente.
Lokaal gezondheidsbeleid (2017)	<i>Raad en College van B en W</i> Op welke wijze de monitoring van de uitvoering van de aanbevelingen is geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad is niet vast te stellen. De onderzoekers hebben geen stukken ontvangen waaruit blijkt dat er is teruggekoppeld over de uitvoering van de aanbevelingen. Uit de gesprekken met beleidsmedewerkers kwam naar voren dat velen van hen niet werkzaam waren in de periode dat het onderzoek werd verricht. Er heeft geen overdracht plaatsgevonden.
Duurzaamheidsbeleid (2018)	<i>Raad</i> De raadsleden die de vragenlijst hebben ingevuld geven in meerderheid aan de betrokkenheid van de raadsleden in het algemeen te weinig te vinden. <i>College van B en W</i> De informatievoorziening over het duurzaamheidsbeleid verloopt voor een belangrijk deel via de reguliere planning-en-controlcyclus. Daarnaast ontvangt de raad met enige regelmaat informatieve brieven van het college van B en W over dit onderwerp. Aangezien duurzaamheid een dynamisch onderwerp is, wil het college jaarlijks de duurzaamheidsagenda actualiseren en aanscherpen.

Constateringen

De opvolging van de aanbevelingen is niet systematisch geborgd en lijkt in grote mate afhankelijk te zijn van de betrokken beleidsmedewerkers. Informatieverstrekking over de opvolging aan de gemeenteraad vindt dan ook ad hoc plaats of verloopt via de planning-en-controlcyclus bij het desbetreffende beleidsprogramma. De weergave van de mate van opvolging in deze documenten is summier van aard.

Het is voor de gemeenteraad niet mogelijk 'vinger aan de pols te houden'. Met andere woorden, de opvolging van de aanbevelingen systematisch te volgen, verantwoordelijkheid te nemen en eventueel de opvolging bij te sturen. Dit vertaalt zich in een passieve houding van de raad, waarbij geen tot nauwelijks vragen worden gesteld over de opvolging van aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken. Het gevolg is dat er geen sturing op de opvolging plaatsvindt en incidenten of specifieke gebeurtenissen leidend zijn ten aanzien van de opvolging. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het onderzoek naar risicomanagement.

Wanneer er een motie of amendement is ingediend, vindt de informatievoorziening over de opvolging wel structureel plaats. Dit is omdat het proces van opvolging van moties en amendement wel structureel geborgd is en eigenaarschap geborgd is bij het college van B&W. Incidenteel vindt de instelling plaats van een raads werkgroep of raadsklankbordgroep, waardoor de opvolging actief wordt gevolgd en er incidenteel door raadsleden vragen worden gesteld aan het college van B en W.

De situatie is nu in het algemeen zo dat de raad de conclusies en aanbevelingen overneemt en opdracht geeft aan het college om ze uit te voeren. Vervolgens is er geen wisselwerking meer tussen raad en college over de mate van uitvoering en eventuele noodzakelijke bijsturing. Het is niet zo dat de aanbevelingen per definitie niet worden opgepakt; er vindt weinig terugkoppeling plaats.

In de ideale situatie is sprake van een wisselwerking: de raad vraagt actief en het college koppelt hierover terug. Uit de antwoorden op de vragenlijst aan de raadsleden blijkt dat de raad uiteindelijk niet voldoende waakt over het opvolgen van de aanbevelingen, maar dat de raad 'snel overgaat tot de orde van de dag'¹⁷.

4.2 Welke factoren, die de doorwerking van rekenkameronderzoek beïnvloeden, hebben een rol gespeeld?

In paragraaf 1.6 en in bijlage 2 zijn de factoren beschreven die van invloed zijn op de doorwerking van rekenkameronderzoeken. Deze paragraaf gaat dieper in op deze factoren. Op basis van de

¹⁷ De vragenlijst is door vijf raadsleden ingevuld.

bevindingen uit de documentenanalyse en de gesprekken gedurende het onderzoek, hebben de onderzoekers in onderstaande tabel voor ieder onderzoek de factoren benoemd en voorzien van een toelichting.

De factor *Organisatie* wordt als eerste beschreven voor alle onderzoeken integraal.

Organisatie

De organisatie van de rekenkameronderzoeken wordt in het algemeen positief gewaardeerd. De onafhankelijkheid van de Rekenkamer krijgt waardering, evenals de contacten met de gemeenteraad. Er zijn wensen ten aanzien van de afstemming met en betrokkenheid van het college van B en W en de ambtelijke organisatie.

Onderzoek	Factor	Toelichting
Risico-management (2014)	Timing	<p>Uit de gevoerde ambtelijke en bestuurlijke gesprekken maken wij op dat de timing van dit onderzoek neutraal was. Het moment van waarop het onderzoek werd gestart en de doorlooptijd werden als goed bestempeld.</p> <p>Rondom de tijdigheid van het resultaten en incubatietijd van het onderzoek, kan het volgende gesteld worden: de conclusies en aanbevelingen uit het rapport waren voor de gemeente in eerste instantie een bevestiging van de reeds ingeslagen weg ten aanzien van het risicomanagement. Immers, het risicomanagement voldeed aan de eisen die het BBV stelt, en het integraal en geïntegreerd risicomanagement in Bergen op Zoom stond als systeem. Het rendement kan nog hoger zijn wanneer risicomanagement nog nadrukkelijker en zichtbaarder een onderdeel wordt van het dagelijkse doen en denken in de volle breedte van de organisatie. Hier is later (2020) invulling aan gegeven als gevolg van een incident, waardoor de urgentie werd verhoogd.</p>
	Betrokkenheid bij het proces	<p><i>Tijdens de voorbereiding</i> De Rekenkamer startte met het onderzoek door een startgesprek te beleggen met de betrokken ambtenaren, de concerncontroller(s), een directeur en de verantwoordelijk portefeuillehouder. Tijdens deze bijeenkomst heeft de Rekenkamer een toelichting gegeven op het onderzoek en de aanpak. Tevens zijn er met de gemeente afspraken gemaakt over het vervolg, de te interviewen functionarissen en functionarissen die zouden worden uitgenodigd om de digitale enquête in te vullen.</p> <p><i>Tijdens het onderzoek</i> Voor het onderzoek zijn de volgende functionarissen geïnterviewd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • College van B en W • Directie en managementteam • Enkele project- en programmaleiders/-manager • (Project)controller(s) <p><i>Bij presentatie en nazorg</i> Het onderzoek is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom.</p> <p>We constateren dat de betrokkenheid aan het begin van het onderzoek breed wordt ingestoken. Bij afronding van het onderzoek is de betrokkenheid kleiner en alleen gericht op het bestuur.</p>
	Kwaliteit van het onderzoeksrapport	<p>Voor het onderzoek zijn een deskresearch en een enquête binnen de ambtelijke organisatie uitgevoerd en zijn interviews gehouden. Een normenkader is gehanteerd om de bevindingen aan te toetsen. Het onderzoeksprotocol van de Rekenkamer West-Brabant is gevolgd; verslagen van interviews zijn ter accordering aan de gesprekspartners voorgelegd en er vond ambtelijk en bestuurlijk wederhoor plaats.</p> <p>Vanuit de ambtelijke en bestuurlijke gesprekken maken we op dat het rapport als kwalitatief goed werd bestempeld. De conclusies en aanbevelingen waren vertaald naar de gemeentelijke context en gaven voldoende handvatten om vervolgstappen te nemen. Dit is in</p>

Onderzoek	Factor	Toelichting
		eerste instantie beperkt gedaan, omdat er geen urgentie was. Immers er was grotendeels sprake van een bevestiging van de ingeslagen weg. Door een incident werd de urgentie verhoogd en is alsnog invulling gegeven aan een actualisatie van het beleid, waarbij teruggegrepen werd op de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek.
	Communicatie, presentatie en nazorg	Het rekenkamerrapport is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom en daarna gepubliceerd op de website van de Rekenkamer: https://www.rekenkamerwestbrabant.nl/rapp-per-gemeente.php Daarnaast is het rapport ook beschikbaar op de website van de gemeente. Dit kan via het bestuurlijk informatiesysteem. Er is niet voor andere communicatiekanalen gekozen.
	Omgevingsfactoren	Voor het onderzoek naar risicomangement geldt dat het tegelijkertijd in zes andere West-Brabantse gemeenten is uitgevoerd (Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout en Roosendaal). Door middel van een koepelnotitie is een vergelijking gemaakt tussen de gemeenten op het onderwerp risicomangement. Uit de ambtelijke en bestuurlijke gesprekken voor dit onderzoek maken wij op dat dit als een meerwaarde werd gezien. Door de vergelijking ontstaat inzicht in hoe andere gemeenten invulling geven aan het risicomangement, wat wel en niet werkt en welke leerpunten aanwezig zijn. Dit helpt om het eigen beleid aan te scherpen en te verbeteren.
ICT-beleid (2015)	Timing	Het moment van waarop het onderzoek werd gestart en de doorlooptijd werden als goed bestempeld. In de ambtelijke gesprekken voor dit onderzoek kwam naar voren dat de timing van dit onderzoek goed was. Het onderzoek was een bevestiging dat de gemeente Bergen op Zoom het ICT-beleid op orde had. Daarmee kon twijfel die bij de gemeenteraad was ontstaan mede worden weggenomen (interesse vanuit de politiek was aanwezig). Tevens kon middels de aanbevelingen een verbeterslag worden aangebracht. Met andere woorden, de resultaten konden direct worden gebruikt en sloten aan.
	Betrokkenheid bij het proces	<i>Tijdens de voorbereiding</i> De Rekenkamer startte met het onderzoek door een startgesprek te beleggen met de betrokken functionarissen van de gemeente. Tijdens deze bijeenkomst is door de Rekenkamer een toelichting gegeven op het onderzoek en de aanpak. Tevens zijn er afspraken gemaakt met de gemeente over het vervolg en het proces van het onderzoek. <i>Tijdens het onderzoek</i> Voor het onderzoek zijn acht medewerkers van de gemeente Bergen op Zoom gesproken, de verantwoordelijke wethouder en een delegatie van de gemeenteraad. <i>Bij presentatie en nazorg</i> Het onderzoek is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom. We constateren dat de betrokkenheid aan het begin van het onderzoek breed wordt ingestoken. Bij afronding van het onderzoek is de betrokkenheid kleiner en alleen gericht op het bestuur.
	Kwaliteit van het onderzoeksrapport	Voor het onderzoek zijn een deskresearch en een casestudy uitgevoerd en zijn interviews gehouden. Een normenkader is gehanteerd om de bevindingen aan te toetsen. Het onderzoeksprotocol van de Rekenkamer West-Brabant is gevolgd; verslagen van interviews zijn ter accordering aan de gesprekspartners voorgelegd en er vond ambtelijk en bestuurlijk wederhoor plaats. Vanuit de ambtelijke en bestuurlijke gesprekken maken we op dat het rapport als kwalitatief goed werd bestempeld. De conclusies en aanbevelingen waren vertaald naar de gemeentelijke context en gaven voldoende handvatten om vervolgstappen te nemen.

Onderzoek	Factor	Toelichting
	Communicatie, presentatie en nazorg	Het rekenkamerrapport is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom en daarna gepubliceerd op de website van de Rekenkamer: https://www.rekenkamerwestbrabant.nl/rapp-per-gemeente.php Daarnaast is het rapport ook beschikbaar op de website van de gemeente. Dit kan via het bestuurlijk informatiesysteem. Er is niet voor andere communicatiekanalen gekozen.
	Omgevingsfactoren	In de aanbevelingen is nadrukkelijk gekeken naar de omgeving en bestuurlijke context van de gemeente Bergen op Zoom. Door middel van de aanbeveling gericht op het meer betrekken van de raad bij het onderwerp en de opvolging middels het instellen van een raads werkgroep is de positie van de raad op het onderwerp ICT sterk verbeterd. Hierdoor was de raad ook beter in staat om invulling te geven aan haar kaderstellende en controlerende rol omdat een delegatie van de raad dichter op het onderwerp zat.
Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017)	Timing	Het onderzoek is volgens respondenten erg politiek geworden, omdat de meeste politieke partijen zich richting de verkiezingen al druk aan het profileren waren. Daarnaast sloten de aanbevelingen en moties minder goed aan bij de nieuwe manier van werken (een meer faciliterende rol vanuit de gemeente) en de praktijk en situatie waarin de gemeente zich toen bevond. Met andere woorden, de gemeentelijke context was veranderd waardoor de timing van de uitkomsten niet meer hierop aansloot.
	Betrokkenheid bij het proces	<i>Tijdens de voorbereiding</i> De Rekenkamer startte met het onderzoek door een startgesprek te beleggen met de betrokken functionarissen van de gemeente. Tijdens deze bijeenkomst is door de Rekenkamer een toelichting gegeven op het onderzoek en de aanpak. Tevens zijn er afspraken gemaakt met de gemeente over het vervolg en het proces van het onderzoek. <i>Tijdens het onderzoek</i> Er zijn interviews gehouden met de verantwoordelijk portefeuillehouders en beleidsmedewerkers op het gebied van Wmo en Wonen. <i>Bij presentatie en nazorg</i> Het onderzoek is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom. We constateren dat de betrokkenheid aan het begin van het onderzoek breed wordt ingestoken. Bij afronding van het onderzoek is de betrokkenheid kleiner en alleen gericht op het bestuur.
	Kwaliteit van het onderzoeksrapport	Voor het onderzoek zijn een deskresearch en een casestudy uitgevoerd en zijn interviews gehouden. Een normenkader is gehanteerd om de bevindingen aan te toetsen. Uit de gevoerde ambtelijke en bestuurlijke gesprekken komt naar voren dat in het onderzoek onvoldoende is geanticipeerd op de nieuwe manier van integraal werken.
	Communicatie, presentatie en nazorg	Het rekenkamerrapport is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom en daarna gepubliceerd op de website van de Rekenkamer: https://www.rekenkamerwestbrabant.nl/rapp-per-gemeente.php Daarnaast is het rapport ook beschikbaar op de website van de gemeente. Dit kan via het bestuurlijk informatiesysteem. Er is niet voor andere communicatiekanalen gekozen.
	Omgevingsfactoren	Het onderzoek naar verbonden partijen is tegelijkertijd uitgevoerd bij de gemeenten Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout en Roosendaal. Door middel van een koepelnotitie is een vergelijking gemaakt tussen de gemeenten op het onderwerp Ouderenhuisvesting. De koepelnotitie kwam een half jaar na de oplevering van het rapport voor de gemeente Bergen op Zoom. Zodoende heeft men niet kunnen putten uit voorbeelden en best practices vanuit andere gemeenten bij het opstellen van het beleid.
Lokaal gezondheids	Timing	Volgens de respondenten kwam het rekenkameronderzoek op het juiste moment, omdat het input gaf voor het Uitvoeringsplan

Onderzoek	Factor	Toelichting
beleid (2017)		Volksgezondheid dat de gemeente Bergen op Zoom in samenwerking met de Brabantse Wal-gemeenten aan het opstellen was.
	Betrokkenheid bij het proces	<p><i>Tijdens de voorbereiding</i> Op 19 februari 2017 zijn in een startgesprek de raadsleden in de gelegenheid gesteld hun vragen en aandachtspunten bij het onderzoek aan te geven.</p> <p><i>Tijdens het onderzoek</i> Tijdens het onderzoek zijn diverse interviews gehouden met de betrokken wethouder, functionarissen binnen de gemeente Bergen op Zoom. Er is in het onderzoek zelf niet met raadsleden gesproken.</p> <p><i>Bij presentatie en nazorg</i> Het onderzoek is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom.</p> <p>We constateren dat de betrokkenheid aan het begin van het onderzoek breed wordt ingestoken. Bij afronding van het onderzoek is de betrokkenheid kleiner en alleen gericht op het bestuur.</p>
	Kwaliteit van het onderzoeksrapport	Uit het onderzoeksrapport valt niet op te maken welke onderzoeksmethoden er zijn gebruikt, buiten het feit dat er een respondentenlijst is opgenomen en dat er stukken zijn bestudeerd. Een normenkader is gehanteerd om de bevindingen aan te toetsen. De kwaliteit van het rapport en het abstractieniveau van de aanbevelingen was goed, merkten de respondenten op. De conclusies en aanbevelingen waren vertaald naar de gemeentelijke context en gaven voldoende handvatten om vervolgstappen te nemen
	Communicatie, presentatie en nazorg	<p>Het rekenkamerrapport is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom en daarna gepubliceerd op de website van de Rekenkamer: https://www.rekenkamerwestbrabant.nl/rapp-per-gemeente.php</p> <p>Daarnaast is het rapport ook beschikbaar op de website van de gemeente. Dit kan via het bestuurlijk informatiesysteem.</p> <p>Er is niet voor andere communicatiekanalen gekozen.</p>
	Omgevingsfactoren	Voor dit onderzoek speelde het een rol dat de regio Brabantse Wal op dat moment een werkbijeenkomst heeft gehouden (17 september 2019)'. Tijdens de ambtelijke gesprekken is aangegeven dat de timing van het onderzoek goed was. Er werd een nieuw collegeprogramma gemaakt en de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkamerrapport zijn gebruikt om het nieuwe programma vorm te geven.
Duurzaamheidsbeleid (2018)	Timing	Tijdens de ambtelijke gesprekken is aangegeven dat de timing van het onderzoek goed was. Er werd een nieuw collegeprogramma gemaakt en de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkamerrapport zijn gebruikt om het nieuwe programma vorm te geven.
	Betrokkenheid bij het proces	<p><i>Tijdens de voorbereiding</i> De Rekenkamer startte met het onderzoek door een startgesprek te beleggen met de betrokken functionarissen van de gemeente. Tijdens deze bijeenkomst is door de Rekenkamer een toelichting gegeven op het onderzoek en de aanpak. Tevens zijn er afspraken gemaakt met de gemeente over het vervolg en het proces van het onderzoek.</p> <p><i>Tijdens het onderzoek</i> Het onderzoek is uitgevoerd door zowel ambtelijk als bestuurlijk verantwoordelijken erbij te betrekken. Dat gold ook voor de portefeuillehouder in het vorige college van B en W. Daarnaast heeft er een gesprek plaatsgevonden met een groot aantal raadsleden. Verder vonden er gesprekken plaats met acht belangrijke partners (stakeholders) van de gemeente Bergen op Zoom. Bij de selectie van cases ten behoeve van de casestudy is gebruikgemaakt van informatie van de gemeente Bergen op Zoom.</p> <p><i>Bij presentatie en nazorg</i> Het onderzoek is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom.</p> <p>We constateren dat de betrokkenheid aan het begin van het onderzoek breed wordt ingestoken. Bij afronding van het onderzoek is de betrokkenheid kleiner en alleen gericht op het bestuur.</p>

Onderzoek	Factor	Toelichting
	Kwaliteit van het onderzoeksrapport	Het onderzoek is uitgevoerd met inachtneming van het onderzoeksprotocol van de Rekenkamer West-Brabant, zoals het maken van interviewverslagen en het uitvoeren van een check van de feitelijke bevindingen door de ambtelijke organisatie. De uitkomsten van het onderzoek zijn beoordeeld aan de hand van gevalideerde normenkaders. De bruikbaarheid en daarmee de kwaliteit is als goed beoordeeld door de verantwoordelijk wethouder en programmaleider.
	Communicatie, presentatie en nazorg	Het rekenkamerrapport is gepresenteerd aan de raad van Bergen op Zoom en daarna gepubliceerd op de website van de Rekenkamer: https://www.rekenkamerwestbrabant.nl/rapp-per-gemeente.php . Om de toegankelijkheid te vergroten is ook een korte film vertoond tijdens de behandeling door de gemeenteraad. Daarnaast is het rapport ook beschikbaar op de website van de gemeente. Dit kan via het bestuurlijk informatiesysteem. Verder berichtgeving over het rapport: https://kijkopbergenopzoom.nl/duurzaamheidsbeleid-de-samenhang-ontbreekt/
	Omgevingsfactoren	Bij het duurzaamheidsbeleid van de gemeente zijn diverse lokale partijen betrokken, wat betekent dat er veel belangstelling was voor de opvolging van de aanbevelingen.

Constateringen

Op basis van bovenstaande tabel constateren de onderzoekers dat de factoren 'Omgevingsfactoren' en 'Kwaliteit van het onderzoeksrapport' het sterkst zijn en daarmee ook de grootste invloed hebben op de doorwerking. De factor 'communicatie, presentatie en nazorg' is het minste ingevuld en heeft daarmee beperkte invloed op de doorwerking gehad.

Op basis van bovenstaande tabel constateren de onderzoekers tevens dat het onderzoek naar Duurzaamheidsbeleid de grootste doorwerking heeft gehad en het onderzoek naar Langer Zelfstandig Wonen de kleinste.

Timing

Bij de onderzoeken naar het ICT-beleid, Lokaal Gezondheidsbeleid en Duurzaamheidsbeleid is de timing als goed beoordeeld. Bij deze onderzoeken was sprake van een hoge mate van urgentie door een goede timing, waardoor ook de aanbevelingen snel en precies werden opgepakt. Bij de onderzoeken naar het risicomanagement en langer zelfstandig wonen voor ouderen was de timing minder of neutraal. Bij het onderzoek naar het risicomanagement vond in eerste instantie beperkte opvolging plaats. Door een incident werd de urgentie groot met als gevolg een goede opvolging.

Betrokkenheid bij het proces

Ten aanzien van de factor 'betrokkenheid bij het proces' is duidelijk dat de Rekenkamer bij alle onderzoeken een inventariserend gesprek met de raad heeft gevoerd over de keuze van het onderwerp. Tevens is voorafgaand aan het onderzoek een startgesprek met de ambtelijke organisatie gehouden. Na afronding van het onderzoek is de betrokkenheid van relevante stakeholders lager. Na het ambtelijk en bestuurlijk wederhoor vond in het algemeen geen nazorg plaats. Dit bevordert de doorwerking niet.

Kwaliteit van het onderzoeksrapport

Uit het onderzoek blijkt dat de onderzoeksrapporten qua kwaliteit over het algemeen voldoende tot goed scoren. Er is sprake van een juiste onderzoeksmethoden en -technieken die passen bij het onderwerp en de vraagstelling. Daarnaast maken wij uit de gevoerde ambtelijke en bestuurlijk gesprekken op dat wanneer de conclusies en aanbevelingen zijn vertaald naar de gemeentelijke en organisatorische actuele situatie, de mate van gevoelde urgentie en toepasbaarheid worden versterkt en daarmee ook de mate van doorwerking. Voorbeelden hiervan zijn het onderzoek naar het ICT-beleid en Duurzaamheidsbeleid.

Bij het onderzoek naar Langer zelfstandig wonen voor ouderen zien we dat dit minder aan de orde was. In het onderzoek was onvoldoende rekening gehouden met de nieuwe manier van werken (een meer faciliterende rol vanuit de gemeente) en de praktijk en situatie waarin de gemeente zich toen bevond. We constateren dan ook dat een aantal aanbevelingen ook mindere mate zijn opgevolgd en de doorwerking kleiner is.

Communicatie, presentatie en nazorg

De factor 'communicatie, presentatie en nazorg' scoort beperkt met alleen een presentatie in de raad, en een publicatie van het rekenkameronderzoek op de website van de Rekenkamer en het beschikbaar stellen van het rapport via het raadsinformatiesysteem van de gemeente Bergen op Zoom. Alleen bij het onderzoek naar het Duurzaamheidsbeleid is sprake van verdere berichtgeving via een ander extern kanaal. Er zijn meer mogelijkheden aanwezig om deze factor te versterken en daarmee de doorwerking van het onderzoek te verbeteren. Voorbeelden zijn het maken van een persbericht, publicatie op de site van de NVVR, LinkedIn, site van de gemeente, et cetera.

Omgevingsfactoren

Tevens blijkt dat de mogelijkheid om te vergelijken met andere gemeenten, als het onderzoek gelijktijdig is uitgevoerd, als waardevol wordt gezien. Dit is van toepassing bij twee van de vijf onderzoeken. Hierdoor kan geleerd worden van geconstateerde verschillen en/of overeenkomsten of best practices of er kan in regionaal verband tot een nadere afstemming gekomen worden ten aanzien van beleidsvorming. Dit is echter nauwelijks gebeurd bij de twee gelijktijdig bij de gemeenten Bergen op Zoom en Roosendaal uitgevoerde onderzoeken (Risicomanagement en Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen).

Bij de gemeente Bergen op Zoom vindt geen (zelf)evaluatie plaats of en in hoeverre rekenkameronderzoeken doorwerken.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In deze paragraaf wordt allereerst antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag:

In hoeverre werken de aanbevelingen van de rekenkameronderzoeken door (in het gemeentelijk beleid) en wat zijn hierbij relevante factoren die van invloed kunnen zijn op (de mate van) doorwerking?

Op basis van de vijf onderzochte rekenkameronderzoeken kan geconcludeerd worden dat het onderzoek naar *Duurzaamheidsbeleid* de grootste doorwerking heeft gehad. Het onderzoek *Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen* heeft de minste doorwerking gehad.

Ten aanzien van de factoren die doorwerking beïnvloeden, is de conclusie dat de factoren 'timing' en 'kwaliteit van het onderzoeksrapport' het sterkste zijn en daarmee de grootste invloed hebben gehad.

Nagenoeg alle aanbevelingen uit deze onderzoeken zijn door zowel de raad als het college overgenomen. De 'politieke relevantie' van de onderwerpen en de 'betrokkenheid van de raad' bij het onderzoek, zeker vooraf, bepalen voor een groot deel in hoeverre er achteraf ook een debat plaatsvindt rondom de behandeling van het rapport. De aanbevelingen worden niet systematisch opgevolgd door de organisatie. Of de aanbevelingen worden uitgevoerd is erg afhankelijk van persoonlijke betrokkenheid en bereidheid binnen de ambtelijke organisatie. Naarmate het onderwerp 'urgenter' is, zien we dat de aanbevelingen sneller en consequenter worden opgevolgd. 'Timing' is dus een belangrijke factor. Wat ook een rol speelt bij de doorwerking is dat er op dit moment geen consequente manier van terugkoppelen is aan de raad waardoor de raad geen vinger aan de pols kan houden en niet of passief de voortgang monitort.

Naast de factor 'timing' speelt ook de 'kwaliteit van de onderzoeksrapporten' een vitale rol. Uit ons onderzoek komt naar voren dat de kwaliteit op orde is. De conclusies en aanbevelingen zijn vaak vertaald naar de gemeentelijke context en geven voldoende handvatten om vervolgstappen te nemen. Een andere factor die zorgt dat de aanbevelingen worden opgevolgd is de koepelnotitie die vaak wordt geschreven wanneer de Rekenkamer hetzelfde onderzoek voor meerdere gemeenten uitvoert. Dit zorgt voor regionaal draagvlak en ook draagt het bij aan het leren van elkaar; hoe voert men de aanbevelingen uit in de buurgemeente? Ten slotte is de 'betrokkenheid van de raad' ook een belangrijke factor na afloop van het onderzoek, dus bij de opvolging van de aanbevelingen. Dat gebeurt op dit moment nog te weinig, waardoor de opvolging nu niet gemonitord wordt. De raad gebruikt het instrument rekenkameronderzoek nog te weinig in haar werk om te controleren en kaders te stellen.

Op basis van het onderzoek zijn de volgende conclusies getrokken:

1. De keuze van een onderwerp voor onderzoek wordt bepaald door de voorkeur van de fracties in de gemeenteraad. Er is hierbij sprake van urgentie, politieke voorkeur of van actualiteit. Aansluiting op beleidscyclus vindt nog onvoldoende plaats

De keuze van een onderwerp van onderzoek wordt door de raad ingegeven of kan ook door de Rekenkamer worden aangedragen. Voorafgaand aan het onderzoek vindt afstemming plaats tussen de Rekenkamer en de raad. Hierbij wordt nog geen expliciet verband gelegd met de factor 'timing' om doorwerking te vergroten. Hiermee wordt bedoeld dat dat nog onvoldoende wordt gekeken of de keuze van het onderwerp en de timing (aansluiten beleidscyclus) op elkaar aansluiten.

2. Aanbevelingen worden over het algemeen overgenomen door de raad en het college

Van de onderzochte onderzoeken blijkt dat vrijwel alle aanbevelingen door de raad, maar ook door het college zijn overgenomen. Naar aanleiding van de behandeling van de rekenkameronderzoeken in de raad, zijn bij de onderzoeken naar *ICT-beleid*, *Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen* en *Duurzaamheidsbeleid* moties aangenomen. Wanneer de raad vooraf en gedurende het proces van het onderzoek is betrokken, krijgt het onderzoek meer aandacht van de raad en meer doorwerking,

bijvoorbeeld middels het behandelen van moties. Daarnaast bepaalt de aard van het onderwerp (politieke relevantie) in hoeverre de raad en het college echt de discussie aangaan over de conclusies en aanbevelingen.

Bij de onderzoeken naar *Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen* en *Lokaal Gezondheidsbeleid* zijn elk twee aanbevelingen niet overgenomen. Deze kennen geen opvolging door het college van B en W. De oorzaak heeft te maken met een verschillende zienswijze van het college van B en W op de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer.

3. De aanbevelingen worden overwegend opgevolgd, maar de uitvoering gebeurt niet volgens van een systematisch proces

De aanbevelingen zijn over het algemeen opgevolgd, maar dit gebeurde doorgaans ad hoc. De opvolging is niet systematisch volgens eenzelfde methodiek geborgd en wordt dan ook niet actief gemonitord. De opvolging is afhankelijk van de betrokkenheid van de ambtenaren. De mate van urgentie van het onderwerp (relevantie en actualiteit) is hier ook van invloed. Naarmate dit hoger is, is de mate van opvolging sneller en gebeurt meer nauwgezet. Indien de mate van urgentie laag is, is de opvolging en daarmee de doorwerking lager. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek naar *Risicomanagement* in 2014. De conclusies en aanbevelingen waren een bevestiging van de ingezette beleidslijn (lage urgentie). Hierdoor was de doorwerking in eerste instantie nihil. De actualisatie van het risicomanagement heeft plaatsgevonden middels het plan van aanpak 'Verder versterken risicomanagement' in 2020. Deze actualisatie werd ingegeven door een incident rondom het zwembad op het gebied van risicomanagement.

Bij de onderzoeken naar *Langer Zelfstandig Wonen voor Ouderen* en *Lokaal Gezondheidsbeleid* zijn elk twee aanbevelingen niet overgenomen. Deze kennen geen opvolging. De oorzaak heeft te maken met een verschillende zienswijze van het college van B en W op de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer. Enerzijds heeft het niet opvolgen te maken met de rolneming en anderzijds met de opvatting dat reeds invulling aan de aanbeveling wordt gegeven.

4. Er is geen vaste systematiek van monitoren en verantwoorden richting het college en vervolgens naar de raad

Informatieverstrekking over de opvolging aan de gemeenteraad vindt dan ook ad hoc plaats of verloopt soms via de planning-en-controlcyclus bij het betreffende beleidsprogramma. Het is voor de gemeenteraad daardoor niet altijd mogelijk een 'vinger aan de pols te houden', met andere woorden de opvolging van de aanbevelingen systematisch te volgen, verantwoording te nemen en eventueel de opvolging bij te sturen. Dit vertaalt zich in een afwachtende houding van de raad, waarbij geen tot nauwelijks vragen worden gesteld over de opvolging van aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken. Dit wordt ook bevestigd door de (weliswaar beperkte) uitkomsten uit de enquête aan de raad ('snel overgaan tot de orde van de dag'). Het gevolg is dat er geen opvolging plaatsvindt en incidenten of specifieke gebeurtenissen leidend zijn bij de opvolging. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het onderzoek naar *Risicomanagement*. Op incidentele basis is er sprake van een actieve monitoring door de raad van de voortgang van conclusies en aanbevelingen uit een rekenkameronderzoek, bijvoorbeeld door het instellen van een raads werkgroep of raadsklankbordgroep. Dit was het geval bij het onderzoek naar *ICT-beleid*.

5. De factoren 'Kwaliteit van het onderzoek' en 'Omgevingsfactoren (aanwezigheid koepelnotitie)' hebben de grootste impact op de doorwerking gehad

De factoren die de doorwerking van rekenkameronderzoek beïnvloeden, zijn 'kwaliteit van het onderzoeksrapport' en 'omgevingsfactoren' het sterkst en hebben het grootste effect gehad op de doorwerking van het onderzoek.

De kwaliteit van de rapporten is overwegend goed te noemen. Indien de conclusies en aanbevelingen zijn vertaald naar de gemeentelijke context en voldoende handvatten geven om vervolgstappen te nemen is de doorwerking goed. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de onderzoeken naar het *Duurzaamheidsbeleid* en *ICT-beleid*.

De andere factor die hoog gewaardeerd werd en de doorwerking van onderzoek bevorderde is de aanwezigheid van een koepelnotitie, waarin een vergelijking is gemaakt met andere gemeenten. Dit is van toepassing bij twee van de vijf onderzoeken. Hierdoor kan geleerd worden van geconstateerde verschillen en/of overeenkomsten of best practices of kan op regionaal verband tot een nadere afstemming gekomen worden ten aanzien van beleidsvorming. Dit is niet tot nauwelijks toegepast bij de twee onderzoeken *Risicomanagement* en *Langer zelfstandig wonen voor ouderen*.

6. De raad stuurt niet actief op de verdere opvolging

Incidenteel maken de raadsleden gebruik van rekenkameronderzoek in hun raadswerk (kaderstellende en controlerende rol). Dit gebeurt echter niet op structurele wijze. Het kritisch vermogen van de raad is te versterken door meer gebruik te maken van het instrument rekenkameronderzoek. Dit kan onder andere worden gedaan door actiever vragen te stellen over de opvolging van conclusies en aanbevelingen aan het college van B en W en het actief betrekken van rekenkameronderzoeken (rapporten) in het doen van raadswerk. Belangrijk is dan ook dat de informatievoorziening vanuit het college van B en W over de opvolging van de aanbevelingen uit rekenkameronderzoek systematisch wordt ingericht. Op deze wijze wordt de raad in de gelegenheid gesteld om de juiste vragen te stellen en een 'vinger aan de pols te houden' over de opvolging van de aanbevelingen.

5.2 Aanbevelingen

Op basis van de conclusies doet de Rekenkamer West-Brabant de volgende aanbevelingen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen aanbevelingen gericht aan de raad van Bergen op Zoom en aan het college van B en W.

Aanbevelingen aan de raad van Bergen op Zoom

Versterk het belang van rekenkameronderzoek

Het belang bij rekenkameronderzoek van de gemeenteraad wordt versterkt bij een grote betrokkenheid. Dat geldt niet alleen voor de keuze van het onderzoeksonderwerp en het bepalen van de aandachtspunten, maar ook voor de informatievoorziening gedurende de loop van het onderzoek, bijvoorbeeld door middel van een nieuwsbrief. En bij de opvolging van de aanbevelingen (monitoring), door actief het college te bevragen naar de stand van zaken inzake de opvolging. Dit betekent bijvoorbeeld concreet: waar de raad aanbevelingen overneemt zou in het raadsvoorstel standaard de gewenste uitvoeringstermijn en de wijze van terugkoppeling door het college van B en W moeten worden benoemd.

Versterk de adviserende rol van de griffier

Er kan gevarieerd worden in de presentatie en behandeling van de uitkomsten van een rekenkameronderzoek. Traditioneel gebeurt dat door middel van een rapportage die wordt toegelicht in een commissie, waarna er een raadsvoorstel wordt behandeld in de opvolgende raadsvergadering. In overleg met de griffier kan ook geëxperimenteerd worden met behandeling in de vorm van een workshop of presentatie door middel van een video.

Sluit aan bij de beleidscyclus

Rekenkameronderzoeken winnen aan actualiteit als wordt aangesloten bij de onderwerpen die op de beleidsagenda staan en daarmee actueel of urgent zijn. De raad kan in de oriëntatiefase op nieuwe onderwerpen daarvoor afstemmen met het college van B en W en de ambtelijke organisatie.

Aanbeveling aan het college van B en W van de gemeente Bergen op Zoom

Verbeter de monitoring van opvolging van de aanbevelingen

Een systematische monitoring is een waarborg voor opvolging van de aanbevelingen en daarmee van doorwerking. Er zijn goede ervaringen bekend in den lande door een paragraaf op te nemen in de jaarstukken met informatie over de opvolging van de aanbevelingen van de rekenkameronderzoeken of het onderwerp te laten zijn van een art. 213a-onderzoek.

6. Reactie college op conceptrapport

Op 22 oktober 2020 heeft de Rekenkamer het conceptrapport aangeboden voor bestuurlijk hoor en wederhoor. Het college heeft hierop gereageerd bij brief van 25 november 2020. De inhoud van deze brief is onderstaand integraal verwoord.

Beste heer Clayden,

Wij hebben van u de conceptrapportage onderzoek "Doorwerking van rekenkameronderzoeken" ontvangen in het kader van het bestuurlijk hoor en wederhoor.

Wij kunnen ons vinden in de door u geformuleerde conclusies. Daarbij merken wij op dat wij, naar aanleiding van de derde aanbeveling die u aan de raad doet, binnen de organisatie zeker persoonlijke betrokkenheid en bereidheid ervaren, maar dat ook capaciteit een rol speelt.

De aanbeveling, die u ons doet, onderschrijven wij. De wijze waarop wij de monitoring van de opvolging van de aanbevelingen verbeteren, zullen wij nader vorm geven.

Wij menen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw definitieve rapport tegemoet.

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris,

burgemeester,

Dhr. Th.J.M. Wingens MPA

Dhr. dr. F.A. Petter

7. Nawoord

Met belangstelling heeft de Rekenkamer kennis genomen van de bestuurlijke reactie van het college van burgemeester en wethouders, d.d. 25 november 2020. Het college zegt zich te kunnen vinden in de conclusies en onderschrijft de aanbeveling 'Verbeteren van de monitoring en opvolging van aanbevelingen'. De Rekenkamer blijft graag in contact over hoe u deze aanbeveling vorm wil gaan geven.

In dit rekenkamerrapport zijn (ook) aanbevelingen opgenomen die gericht zijn aan de gemeenteraad. De Rekenkamer is in afwachting van de behandeling van dit rapport door de gemeenteraad en diens besluitvorming over het opvolgen van onze aanbevelingen. De Rekenkamer hoopt dat het college bereid is samen met de raad op te trekken bij het uitvoeren van deze aanbevelingen, met inachtneming van uw opmerking dat 'er binnen de organisatie zeker persoonlijke betrokkenheid en bereidheid wordt ervaren, maar dat ook capaciteit een rol speelt'.

Bijlagen

Bijlage 1 Analyse kader

Bijlage 2 Factoren die van invloed zijn op doorwerking

Bijlage 3 Digitale vragenlijst

Bijlage 4 Bestudeerde documenten

Bijlage 1 Analyse kader

Onderzoeksvraag	Normen en Indicatoren
1. Hoe is de keuze van de onderzoeken tot stand gekomen c.q. wat is de aanleiding geweest?	<ul style="list-style-type: none"> • Actualiteit • Politieke relevantie • Aangedragen door raadsleden • Voldoen aan selectiecriteria Rekenkamer
2. Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door de gemeenteraad overgenomen? 3. Welke aanbevelingen van de Rekenkamer zijn niet door de gemeenteraad overgenomen en waarom niet?	<ul style="list-style-type: none"> • Er is voldoende aandacht van de raad geweest voor de bespreking van het rapport. • De hoofdlijnen van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. • De bevindingen van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. • De conclusies van het rapport zijn niet/deels/volledig gesteund door de raad. • De aanbevelingen van het rapport zijn niet/deels/volledig overgenomen door de raad. • Er is door de raad op een andere manier een vervolg gegeven aan het rapport, bijvoorbeeld door het aannemen van een amendement of motie.
4. Welke door de gemeenteraad overgenomen aanbevelingen zijn door het college van B en W en de ambtelijke organisatie aantoonbaar uitgevoerd? 5. Welke aanbevelingen zijn door het college van B en W niet uitgevoerd en waarom niet?	<ul style="list-style-type: none"> • De conclusies en/of redeneertrant zijn overgenomen in beleid(svoornemens). • De aanbevelingen zijn niet/deels/volledig geïmplementeerd. • Als gevolg van het product is een aantoonbare verandering opgetreden in: <ul style="list-style-type: none"> - de beleidsvorming door de ambtelijke organisatie, het college en/of de raad; - de meningsvorming door het college en/of de raad; - de (wijze van) besluitvorming door het college en/of de raad; - de beleidsuitvoering; - de verantwoording over het gevoerde bestuur. • Veranderingen in de beleidsuitvoering hebben geleid tot verbeterde resultaten in termen van besluiten en beleidsplannen en/of maatschappelijke effecten.
6. Op welke wijze is de monitoring van de voortgang van de opvolging van de aanbevelingen geborgd door het college van B en W en de gemeenteraad?	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt bewaakt in hoeverre het college gedane toezeggingen nakomt. • Het college rapporteert regelmatig aan de raad over de voortgang en tussenresultaten ten aanzien van conclusies en aanbevelingen.

<p>7. Welke factoren, die de doorwerking van rekenkameronderzoek (zie figuur 2) beïnvloeden, hebben een rol gespeeld?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voeren van een startgesprek • Vaste werkwijze bij interviews • Toepassing ambtelijk en bestuurlijk wederhoor • Presentatie aan de raad
<p>8. Welke verbeteringen zijn mogelijk om doorwerking te bevorderen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt door het college van B en W en de raad gezamenlijk en afzonderlijk geëvalueerd welke verbeteringen mogelijk zijn. • Er wordt door de ambtelijke organisatie geëvalueerd welke verbeteringen mogelijk zijn, bijvoorbeeld door middel van zelfevaluatie.

Bijlage 2 Factoren die van invloed zijn op doorwerking

Organisatie

De manier waarop de Rekenkamer is ingebed in de organisatie en het gezag dat de Rekenkamer heeft, beïnvloedt de mate van doorwerking. De mate van onafhankelijkheid van de Rekenkamer is ook van belang. Sommige onderzoekers (Elzinga¹⁸) zijn van mening dat de mate van onafhankelijkheid bepalend is voor het succes. Anderen (Hornstra) stellen dat juist de mate van binding met de raad een onderzoek succesvol maakt.

Timing

Timing heeft betrekking op de volgende aspecten:

- Het moment waarop het onderzoek wordt gestart.
- De doorlooptijd van het onderzoeksproces.
- De tijdigheid of timing van de resultaten; met tijdigheid of timing wordt bedoeld dat de uitkomsten eerder bekend moeten zijn dan dat het onderzochte probleem (deels) is opgelost of is vervangen.
- Het moment waarop de uitkomsten in de politieke arena bekend worden. Is op het moment dat de uitkomsten bekend worden wel aandacht, tijd en interesse vanuit de politiek om het onderzoek te gaan gebruiken? Of is het bijvoorbeeld verkiezingstijd?
- De incubatietijd van het onderzoek.

Betrokkenheid bij het proces

Doorwerking is gebaat bij een goede interactie met de raad, het college en de ambtelijke organisatie. De bedoeling hiervan is om zo flexibel mogelijk te kunnen inspelen op veranderende inzichten, behoeften en wensen. Hier staat tegenover dat een deel van het 'institutioneel gewicht' van een Rekenkamer wordt bepaald door de onafhankelijkheid. Er is dus een grens aan de interactie.

In het algemeen is het zinvol om zo veel mogelijk belanghebbenden tijdens een zo groot mogelijk deel van het onderzoeksproces te betrekken bij het onderzoek. Deze betrokkenheid vergroot de kans dat het onderzoek ook echt zal worden gebruikt. Meestal vindt de interactie plaats voorafgaand aan en na een onderzoek. Het is aan te bevelen om ook in de uitvoeringsfase meer interactiemomenten aan te brengen. Goede communicatie en verwachtingenmanagement is bij interactie wel een voorwaarde. De interactie kan als volgt plaatsvinden:

- Tijdens de voorbereiding: goede afstemming over het werkprogramma, uitwerking vraagstelling en aanpak onderzoek, aansluitend bij de behoefte van de doelgroep, niet te veel uitbrengen (verzadigingseffect) en ook niet te weinig (onvoldoende zichtbaar), aansluiting vinden bij alle niveaus in de organisatie. Contact en draagvlakverwerving bij raad, college, ambtelijke organisatie en (eventueel) beleidsveld.
- Tijdens de uitvoering van het onderzoek: organiseren feedback tijdens de uitvoering, vormgeven wijze van structureel contact. Contact en draagvlakverwerving bij raad, college, ambtelijke organisatie en (eventueel) het beleidsveld.
- Bij de presentatie en de nazorg: organiseren vraagbaakfunctie en feedback, vormgeven van de wijze van structureel contact, contact en draagvlakverwerving bij raad, college, ambtelijke organisatie en (eventueel) beleidsveld.

Kwaliteit van het onderzoeksrapport

Voor de doorwerking van onderzoek is het van belang dat het onderzoek(srapport) gedegen in elkaar steekt. Deze technische kwaliteit van onderzoek bestaat onder andere uit de volgende elementen:

- Goed onderwerp (de actualiteit en politieke relevantie van het onderwerp).
- Juiste methoden en technieken (passend bij het type onderwerp, onderzoeksprobleem en de onderzoeksvragen)
- Betrouwbaarheid, geldigheid en controleerbaarheid (onweerlegbare bevindingen).
- Evenwichtige beoordeling.
- Toegesneden op de situatie (lokaal maatwerk).

¹⁸ Staatscommissie Dualisme en lokale democratie, 1999, *Dualisme en lokale democratie*, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, p. 1-617.

- Bruikbare, specifieke, beleidsinhoudelijke, concrete en doelgerichte aanbevelingen.
- Goed leesbaar.
- Goed vormgegeven.

Communicatie, nazorg en presentatie

Aandacht voor een rapport staat niet gelijk aan doorwerking, maar aandacht is wel een belangrijke voorwaarde voor doorwerking. Een goede communicatiestrategie gericht op verschillende doelgroepen is van belang. Als stelregel geldt: hoe directer (frequenter, informeler) de communicatie tussen Rekenkamer en haar doelgroep is, des te groter de kans op het gebruik van resultaten. Persoonlijke communicatie is meestal effectiever dan schriftelijke. Maar ook: als een rapport breed verspreid wordt, krijgt het waarschijnlijk meer aandacht. Optimale media-aandacht vraagt een actieve benadering (goede persberichten, persconferenties, maar ook persoonlijk contact met journalisten). Het zoeken van de publiciteit brengt ook een risico met zich mee van minder doorwerking. De media kunnen bijvoorbeeld de boodschap van de Rekenkamer op een verkeerde wijze interpreteren of berichtgeving kleuren.

In het algemeen geldt: hoe meer aandacht het advies krijgt tijdens de presentatie, des te groter de kans op doorwerking. De presentatie van de resultaten moet passen bij het onderzoek en aansluiten bij de beleving en het begripsniveau van de doelgroep. Meestal presenteren Rekenkamer(commissie)s uitkomsten van onderzoek in een onderzoeksrapport, dat wordt toegezonden aan belanghebbenden/belangstellenden. Maar resultaten kunnen ook op andere manieren worden gepresenteerd: een video, een (interactieve) website, een posterpresentatie, een fotoreportage, een werkconferentie, een lezing, een folder of een rekenkamerbrief.

Met goede nazorg kan de aandacht voor een rapport ook op langere termijn aanhouden. Het volgen van de totstandkoming van standpunten van en besluitvorming door de raad is hiervoor van groot belang. Daarnaast kan de Rekenkamer(commissie) aan nazorg doen:

- door bij verschillende gelegenheden te wijzen op relevante onderzoeksresultaten,
- het aangaan van gesprekken en
- het doen van vervolgonderzoek en/of doorwerkingsonderzoek.

Omgevingsfactoren

De omgeving waarin de Rekenkamer(commissie) zich bevindt, beïnvloedt de mate waarin de onderzoeken doorwerken. Een Rekenkamer(commissie) kan de doorwerking vergroten door hiermee rekening te houden en rekening te houden met ieders belangen.

De Rekenkamer(commissie) kan deze factoren echter vaak zelf niet beïnvloeden. Bij relevante omgevingsfactoren gaat het om politiek bestuurlijke factoren, organisatieafhankelijke factoren en factoren in het beleidsveld.

Bijlage 3 Digitale vragenlijst

In de periode van 19 tot en met 29 mei 2020 is aan de raadsleden onderstaande digitale vragenlijst aangeboden met het verzoek om op deze manier bij te dragen aan het rekenkameronderzoek. Na een week is een reminder gestuurd.

De vragenlijst is door vijf raadsleden ingevuld.

Vragen Enquête Raadsleden Gemeente Bergen op Zoom

Start van blok: Blok 1

Vragen Enquête raadsleden Gemeente Bergen op Zoom

Rekenkameronderzoek is een belangrijk instrument voor raden om invulling te geven aan hun kaderstellende en controlerende rol. Het adequaat inzetten van dit instrument kan van substantiële waarde zijn voor raden. Rekenkameronderzoek toetst de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid en geeft handvatten voor raadsleden, maar ook het college van B&W en de ambtelijke organisatie om (bij) te sturen, te verbeteren en te leren.

Een belangrijk element van rekenkameronderzoek is doorwerking.

Het doel van het onderzoek naar de 'doorwerking van rekenkameronderzoeken' is vast te stellen of de aanbevelingen uit de rekenkameronderzoeken daadwerkelijk het afgesproken vervolg hebben gekregen, inzicht bieden in verklaringen voor eventuele afwijkingen en om de gemeenteraad plus- en leerpunten mee te geven bij toekomstig rekenkameronderzoek. De scope van het rekenkameronderzoek naar doorwerking betreft de volgende onderzoeken: Risicomanagement (2014), Doelmatigheid en doeltreffendheid ICT-beleid (2015), Langer zelfstandig wonen voor ouderen (2017), Lokaal gezondheidsbeleid (2017) en Duurzaamheidsbeleid (2018).

Onderdeel van het onderzoek is om ook de zienswijze van raadsleden ten aanzien van de doorwerking van rekenkameronderzoek mee te nemen. Vanwege de Coronacrisis vragen wij u om een korte enquête hierover in te vullen. Zou u bij het beantwoorden van de volgende vragen de zojuist genoemde onderzoeken als vertrekpunt willen nemen en zo mogelijk hieraan willen refereren? Daarnaast zijn wij geïnteresseerd in uw wensen rond toekomstige onderzoeken. U kunt elke beantwoorde vraag desgewenst van een toelichting voorzien.

1. In hoeverre bent u bekend met de vijf genoemde rekenkameronderzoeken die de Rekenkamer West-Brabant heeft uitgevoerd?

- Alle vijf zijn mij bekend
- Enkele zijn mij bekend
- Geen van deze zijn mij bekend

Ruimte voor toelichting bij vraag 1

2. Kunt u aangeven hoe de keuze van de u bekende onderzoeken tot stand is gekomen?

- Op basis van actualiteit
- Vanuit politieke relevantie
- Aangedragen door raadsleden
- Voorselectie door de Rekenkamer
- Anders _____
- Weet ik niet

Ruimte voor toelichting bij vraag 2

3. Werd u tijdens het proces van het onderzoek betrokken bij de u bekende rekenkameronderzoeken?

	Te weinig	Genoeg	Te veel
Bij de voorbereiding van het onderzoek	☐	☐	☐
Bij de start van het onderzoek	☐	☐	☐
Tijdens het onderzoek	☐	☐	☐
Bij oplevering van het eindrapport	☐	☐	☐

Ruimte voor toelichting bij vraag 3

4. Wat is uw mening over de wijze van behandeling door de raad van de u bekende rekenkameronderzoeken?

- Deze was onvoldoende
- Deze was voldoende, maar kon beter
- Deze was goed

Ruimte voor toelichting bij vraag 4

5. Hoe waardeert u de kwaliteit van de u bekende rekenkamerrapporten en de uitvoerbaarheid van de aanbevelingen?

	Onvoldoende	Voldoende	Goed
De kwaliteit van de rekenkamerrapporten	☐	☐	☐
Waren de aanbevelingen concreet en praktisch uitvoerbaar?	☐	☐	☐

Ruimte voor toelichting bij vraag 5

6. Van de vijf genoemde rekenkameronderzoeken zijn (bijna) alle conclusies en aanbevelingen door de raad overgenomen. Wat is naar uw mening voor de u bekende rekenkameronderzoeken vooral doorslaggevend geweest? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De keuze van het onderwerp van onderzoek
- De timing van het onderzoek
- De opzet en organisatie van het onderzoek
- De betrokkenheid van de raad
- De betrokkenheid van externe partijen
- De kwaliteit van het onderzoek en van het rapport
- De communicatie over en presentatie van het rapport
- De concrete toepasbaarheid van de aanbevelingen
- Specifieke omgevingsfactoren
- De geboden nazorg door de onderzoekers/de Rekenkamer
- Anders

Ruimte voor toelichting bij vraag 6

7. Hoe waardeert u de informatievoorziening aan de raad over de opvolging van de aanbevelingen (de zogeheten doorwerking) van de u bekende onderzoeken door het college van B&W?

- Onvoldoende
- Voldoende
- Goed

Ruimte voor toelichting bij vraag 7

8. Kunt u aangeven wat voor u vooral belangrijk is bij toekomstige onderzoeken door de Rekenkamer West-Brabant? (meerdere antwoorden mogelijk)

- De keuze van het onderwerp van onderzoek
- De timing van het onderzoek
- De opzet en organisatie van het onderzoek
- De betrokkenheid van de raad
- De betrokkenheid van externe partijen
- De kwaliteit van het onderzoek en van het rapport
- De communicatie over en presentatie van het rapport
- De concrete toepasbaarheid van de aanbevelingen
- Specifieke omgevingsfactoren
- De nazorg door de onderzoekers/de Rekenkamer
- Anders

Ruimte voor toelichting bij vraag 8

9. Hoe kan volgens u de doorwerking van rekenkameronderzoek (verder) worden verbeterd?

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Druk op de blauwe knop met de witte pijl rechtsonder om de vragenlijst definitief op te slaan. Het is hierna niet meer mogelijk om uw antwoorden aan te passen.

Bijlage 4 Bestudeerde documenten

Datum	Type	Omschrijving onderzoek Duurzaamheidsbeleid
1 januari 2016	Plan	Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2020
1 oktober 2018	Rapport	Duurzaamheidsbeleid gemeente Bergen op Zoom
13 december 2018	Raadsvoorstel en -besluit	Eindrapportage Rekenkamer West-Brabant: Duurzaamheidsbeleid
1 januari 2020	Notitie	Duurzame Doe Agenda
Datum	Type	Omschrijving onderzoek Gezondheidsbeleid
1 januari 2011	Nota	Kadernota Sport en Beweging 2011-2016 Sport is (in) Beweging
1 mei 2013	Nota	Uitvoeringsnota Sport en Beweging 2013-2016 Sport is (in) Beweging
1 november 2017	Rapport	Eindrapportage Lokaal gezondheidsbeleid Bergen op Zoom
1 januari 2018	Plan	Beleidsplan sociaal domein gemeenten Brabantse Wal 2018 t/m 2021
1 januari 2018	Plan	Uitvoeringsplan De F!tfabriek 2018-2020
1 januari 2018	Overeenkomst	Uitvoeringsovereenkomst F!tfabriek
1 januari 2019	Plan	Uitvoeringsplan Volksgezondheid (incl. jeugdgezondheid) Brabantse Wal 2019 t/m 2021
26 april 2019	Jaarstukken	Jaarstukken 2018
17 september 2019	Uitnodiging	Werkconferentie samenwerken aan gezondheid en vitaliteit op de Brabantse Wal
6 november 2019	Brief	Subsidieaanvraag F!tfabriek 2020
	Factsheet	Factsheet JOGG BOZ
Datum	Type	Omschrijving onderzoek ICT-beleid
1 september 2015	Rapport	Doelmatigheid en doeltreffendheid ICT-beleid gemeente Bergen op Zoom
7 september 2015	Brief	Rapportage onderzoek ICT-beleid
28 september 2015	Brief	Rapportage onderzoek ICT-beleid
16 oktober 2015	Raadsvoorstel en -besluit	Rapport Rekenkamer West-Brabant: ICT-beleid
1 januari 2017	Rapportage	Werkgroep ICT Rapportage over het jaar 2016

1 januari 2019	Gemeenschappelijke Regeling	ICT Samenwerking West-Brabant-West
1 januari 2019	Rapportage	Werkzaamheden werkgroep ICT 2017 en 2018 Rapportage en overdrachtsdocument
1 september 2019	Offerteaanvraag	Meervoudig onderhandse aanbesteding CMS bergenopzoom.nl
23 december 2019	Brief	Motie exitstrategie ICT WBW
14 januari 2020	Memo	Vragen n.a.v. het onderzoek door de rekenkamer
Datum	Type	Omschrijving onderzoek Langer zelfstandig wonen voor ouderen
1 maart 2017	Rapport	Eindrapportage Rekenkamer West-Brabant: Langer zelfstandig wonen voor ouderen
16 augustus 2017	Raadsvoorstel en -besluit	Eindrapportage Rekenkamer West-Brabant: Langer zelfstandig wonen voor ouderen
30 augustus 2017	Brief	Eindrapportage Rekenkamer West-Brabant
7 september 2017	Brief	Correctie in rapportage onderzoek Langer zelfstandig wonen voor ouderen
20 september 2017	Brief	Onderzoek Rekenkamer Langer zelfstandig wonen voor ouderen
21 september 2017	Motie	Onderzoek naar samenhang en prestatieafspraken voor Wonen en Wmo m.b.t. ouderen
1 november 2017	Notitie	Reflectie op onderzoeken Langer zelfstandig wonen Ouderen
1 november 2017	Notitie	Koepelnotitie Reflectie op onderzoeken Lange zelfstandig wonen Ouderen
23 november 2017	Motie	QuickScan Wonen en zorg voor de kwetsbare ouderen
1 januari 2018	Plan	Beleidsplan Sociaal Domein Brabantse Wal 2018 t/m 2021
1 januari 2018	Plan	Visie en meerjarenplan 2018-2022 Ontmoeten in de wijk
18 april 2018	Brief	Diverse moties inzake Wonen en zorg voor ouderen
6 september 2018	Brief	Prestatieafspraken Stadlander: monitor Jaarschrijf 2017 en Jaarschrijf 2019
4 december 2018	Factsheets	Monitor Ontmoeten in de wijk
19 december 2018	Brief	Vragen Bouwen voor zorg met zorg voor Balans
14 januari 2019	Concept-nota	Woonvisie en uitvoeringsagenda 'Aangenaam wonen in Bergen op Zoom' 2020- 2024
28 juni 2019	Brief	Afdoen diverse moties wonen en zorg
21 september 2019	Motie	Woonservicegebieden

7 oktober 2019	Rapport	Woningbehoefteonderzoek West-Brabant, Tholen en Bevelanden
23 oktober 2019	Notitie	Toelichting factsheets per kern
8 november 2019	Rapport	Betaalbaarheid in de regio West-Brabant, Tholen en Bevelanden 2019
11 december 2019	Verslag	Jaarverslag 2019 Monitor Ontmoeten in de wijk 2019
11 december 2019	Factsheets	Jaarverslag 2019 Monitor Ontmoeten in de wijk 2019
31 december 2019	Analyse	Kernanalyse Bergen op Zoom
1 januari 2020	Plan	Van speciaal naar regulier, Routekart naar een Lokale inclusie Agenda
1 januari 2020	Plan	Op weg naar een leeftijdsvriendelijk Bergen, Procesplan
Datum	Type	Omschrijving onderzoek Risicomanagement
1 mei 2014	Rapport	Eindrapportage Risicomanagement gemeente Bergen op Zoom
1 juli 2014	Notitie	Risicomanagement, koepelnotitie
1 september 2019	Nota	Sturing in de gemeente Bergen op Zoom, Actief, betrouwbaar en dienstverlenend
27 september 2019	Organogram	Organogram organisatie per 1-1-2020
28 november 2019	Regeling	Organisatieregeling gemeente Bergen op Zoom 2020
24 maart 2020	Brief	Risicomanagement
	Visie	Organisatievisie